

Biztosítások

Milyen gazdasági vészhelyzetek lehetnek egy családban?

Váratlan élethelyzetek minden családban előfordulhatnak. A jövedelemkieséssel vagy váratlan, jelentős kiadással járó, esetleg vagyonvesztést okozó események gazdaságilag bárkit nagyon nehéz helyzetbe hozhatnak.

A háztartási költségvetés bevételi oldalát a következő események befolyásolják:

- **Betegség:** Rövidebb, hosszabb betegséget valamennyien kap hatunk, és sajnos halálesetek is előfordulhatnak egy családban. Mind ezek a jövedelem csökkenésével vagy kiesésével járnak.
- **Baleset:** Baleset sajnos szintén bárkit érhet. Ha a baleset azzal jár, hogy az érintett nem tud dolgozni, akkor ugyanaz a helyzet, mintha beteg lenne. Más mértékű a jövedelemcsökkenés akkor, ha a baleset a munkahelyén vagy munkába menet éri a dolgozót.
- **A munkaképesség változása:** Előfordulhat, hogy valaki olyan károsodást szenved, hogy tartósan csökkennek a munkavállaláshoz szükséges képességei. Például gondot jelent számára a mozgás, az emelés, vagy nem lát, nem hall megfelelően, pedig a munkájához ezekre a képességekre szüksége lenne. Természetesen továbbra is végezhet olyan munkát, amelyet az állapota megenged. Ez általában kevesebb jövedelmet biztosít számára.
- **Munkanélkülivé válás:** A dolgozók foglalkoztatása a munkahely gazdasági helyzetétől függ. Előfordulhat, hogy a gazdasági helyzet megromlik, ezért a dolgozók egy részének vagy mindenkinek meg kell szüntetni a munkaviszonyát. De olyan helyzet is adódhat, hogy az iskolai tanulmányok befejezése után valaki nem talál munkahelyet.
- **Váratlan kiadást vagy vagyonvesztést okozó helyzetek is előfordulhatnak minden háztartásban.** Elképzelhető, hogy valami tönkre megy, eltörik, és betörések valamint természeti csapások is előfordulhatnak.

Hogyan kezelhetők a gazdasági vészhelyzetek?

A váratlan élethelyzetek senkit nem kerülnek el, ezért mindenki számára fontos kérdés, hogyan lehet felkészülni ezekre.

A társadalmi gondoskodás két nagy területe az egészségbiztosítás és a nyugdíjbiztosítás. Ezek működését az állam jogszabályokkal és intézményekkel biztosítja. Ennek köszönhetően, ha jogosultak vagyunk, betegség esetén betegszabadságot, táppénzt, orvosi, kórházi ellátást kapunk. A dolgozni nem képes rokkant vagy idős emberek

pedig nyugdíjra jogosultak. A munkanélküliek bizonyos feltételek esetén álláskeresői támogatást vagy segélyt kapnak.

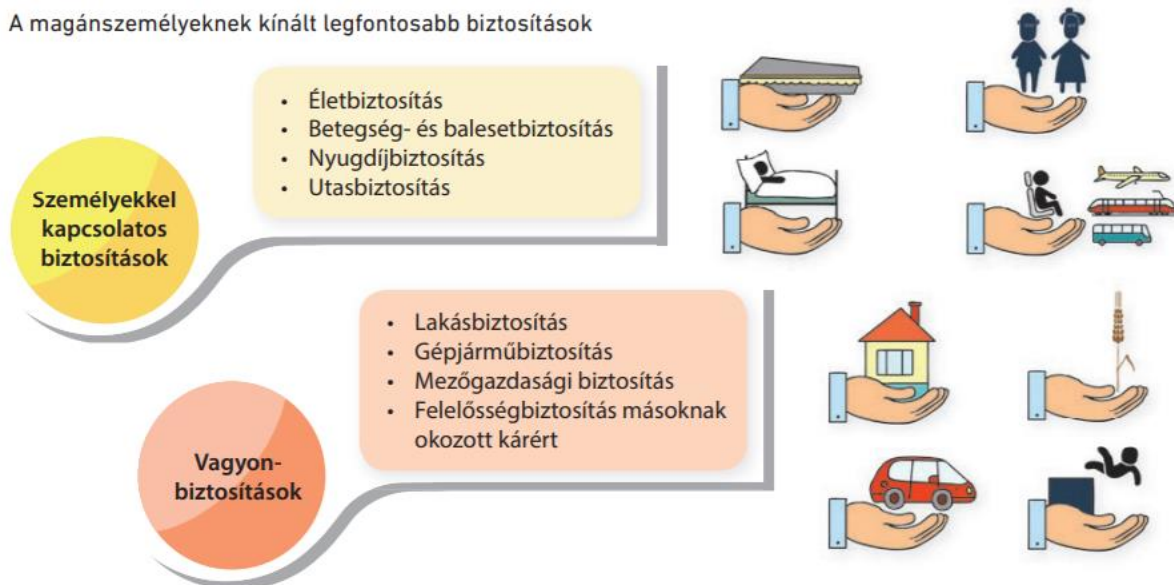
Az előrelátás, a hosszú távon való gondolkodás a háztartás költségvetésének tervezésekor is fontos követelmény, melybe beletartoznak a rendkívüli esetekre képzett tartalékok is. Vannak olyan élethelyzetek, amelyek nagy valószínűséggel bekövetkeznek, például a gyerekek továbbtanulnak, az idősebbek pedig nyugdíjba mennek. A kiszámítható eseményekre tudatosan érdemes tartalékot képezni. A váratlan problémákat és azok gazdasági következményeit nem lehet ugyan előre számszerűsíteni, de egy általános célokra szolgáló tartalékot érdemes képezni. Célszerű a befektetések egy részét is olyan formában tartani, amelyhez könnyen hozzá lehet férni.

A gazdasági nehézségekre való felkészülés másik lehetősége a biztosítási szerződés kötése. Ebben az esetben a biztosító társaság átvállalja a kockázatot, és ha az az esemény

bekövetkezik, amire a biztosítást kötötték, akkor fizet. Mindezt azért tudja megtenni, mert a befizetett díjakból tartalékot képez, és ezt használja fel a kifizetésekkor.

A biztosító társaságok rendkívül sokféle kockázatra, várható és váratlan eseményekre kínálnak biztosítási formákat. Gyakori, hogy egy biztosításon belül többféle kockázatot is figyelembe vesznek, például lakásbiztosításhoz gyakran kapcsolódik bal esetbiztosítás is.

A magánszemélyeknek kínált legfontosabb biztosítások

Hogyan lehet felkészülni az élet váratlan vagy várható eseményeire?

Napjainkban egyre többen ismerik fel, hogy biztonságot jelent számukra, ha megtakarítással rendelkeznek. Nem várják ölbe tett kézzel, hogy rosszra forduljon a helyzet, hanem igyekeznek a jobb, biztonságos napokban felkészülni, saját magukon is segíteni. A jövőre való tudatos felkészülés az öngondoskodás, nem más, mint törekvés a családot érő anyagi csapások csökkentésére, kivédésére.

Az élet különböző szakaszaira más és más öngondoskodási forma jellemző. Gyermekvállaláskor, lakásvásárlásra, a váratlan események kezelésére, vagy a nyugdíjas évek biztonságára egyaránt léteznek speciális megoldások. A kitűzött célok mellett az időtáv is meghatározza a konkrét formát. Minél jelentősebb az elérni kívánt cél, általában annál hosszabb ideig kell takarékoskodni. A hosszabb távon, rendszeresen elhelyezett, néhány ezer forintos megtakarítás is milliós nagyságúvá növekedhet az évek alatt. Az egyes megtakarítási formákat az állam sokszor adókedvezménnyel, adómentességgel vagy pénzügyi hozzájárulással támogatja, ezzel is ösztönözve a családok öngondoskodását.

Az életbiztosítások típusai

Tágabb értelemben az életbiztosítás a biztosított életében bekövetkező eseményekhez, elsősorban halálhoz, vagy a szerződésben meghatározott más eseményhez kapcsolódik. Ez lehet például egy adott életkor elérése, házasságkötés, gyermekszülés, nyugdíjazás stb. Az életbiztosítási konstrukciók sokszor nemcsak életbiztosítási, hanem további beépített vagy választható kiegészítő elemeket, jellemzően betegség-, illetve balesetbiztosítási elemeket is tartalmaznak.

A biztosítási esemény bekövetkeztekor a biztosító a szerződés tartalma szerinti biztosítási összeget köteles kifizetni (esetleg járadék formájában folyósítani). Életbiztosítás esetén a kifizetés mértékét nem a bekövetkezett kár nagysága határozza meg, hiszen a biztosítási esemény (élethelyzet) általában pénzben nem fejezhető ki. Ehelyett a biztosító és a vele szerződő fél a szerződéskötéskor szabadon állapodhat meg a biztosítási összegben.

Az életbiztosítások típusai

- A haláleseti (kockázati) életbiztosítás
- Az elérési biztosítás
- Vegyes biztosítás
- A befektetési egységekhez kötött, más néven unit-linked biztosítás

A fenti négy típus mellett vannak még járadékbiztosítások és kiegészítő biztosítások is.

Alapvetően két életbiztosítási típust különböztethetünk meg: a haláleseti és az elérési biztosítást. Ezekből további formák eredeztethetők, mint a vegyes biztosítás vagy a járadékbiztosítás.

A leggyakoribb biztosításfajták

A leggyakoribb biztosítások

Életbiztosítások	Kockázati életbiztosítás
	Elérési biztosítás (A biztosított esemény: egy időpont elérése vagy egy esemény bekövetkezése.)
	Nyugdíjbiztosítás
	Vegyes életbiztosítás (A kockázati és elérési biztosítás kombinációja.)
Nem életbiztosítások	Egészség- és balesetbiztosítás
	Felelősségbiztosítás
	Gépjármű-biztosítás (Kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás, Casco)
	Lakásbiztosítás
	Utasbiztosítás
	Mezőgazdasági biztosítás
	Ipari vagyon-, technikai biztosítás
	Szállítmánybiztosítás
	Egyéb vagyonbiztosítás

A haláleseti (kockázati) életbiztosítás

A biztosítás lényege

Pénzalap képzése, amelyet egy adott közösség ad össze

Az azonos vagy hasonló kockázatnak kitett emberek csoportját **veszélyközösségnek** nevezzük.

A modern biztosítás a kölcsönösségen alapuló **kockázatfelosztást** alkalmazza, amelyet matematikai-statisztikai módszerekkel állapítanak meg.

Minél többen társulnak a veszélyközösséghez, annál kisebb lesz az egy-egy személyre háruló fizetési kötelezettség

Kockázati életbiztosítás esetén a biztosító arra vállal kötelezettséget, hogy ha a biztosított a biztosítás időtartamán belül meghal, akkor egy előre meghatározott személy – a kedvezményezett – részére egy előre meghatározott összeget fizet ki (a biztosítási összeget). Ha a biztosítás tartamának lejártakor a biztosított életben van, akkor a biztosítás kifizetés nélkül megszűnik.

E biztosítási forma célja a kedvezményezett túlélőket megvédeni attól, hogy a biztosított halála esetén szorult

anyagi helyzetbe kerüljenek. Például a biztosított esetleges adósságának (mint a bankkölcsön) megfizetése ne jelentsen túl nagy terhet az örökösöknek. A kockázati életbiztosítás ezért hitelfedezeti életbiztosításként is felhasználható. A kockázati biztosítás ezen kívül fedezetet nyújthat például a temetési költségekre vagy az örökösödési illetékre is.

Az „egész életre szóló”, vagy angol terminológiája alapján a „whole life” biztosítás a kockázati biztosítás egy speciális fajtája. Itt a biztosítás tartama a biztosított hátralévő élete, így mindenképpen kifizetéssel szűnik meg. Jellemző megoldás a whole life biztosítás esetében, hogy a díjfizetési periódust korlátozzák, például az ügyfél 80 éves koráig, és ezután a biztosítás díjfizetés nélkül marad érvényben.

Az elérési biztosítás

Az elérési biztosítás esetén – a szerződő díjfizetése ellenében – a biztosító arra vállal kötelezettséget, hogy ha a biztosítási tartam eltelte után is életben van, akkor részére (vagy a meghatározott kedvezményezett részére) a biztosítási összeget kifizeti. Ha a biztosított a tartam lejártá előtt meghal, akkor a biztosítás megszűnik, és a már befizetett díjak, valamint a felhalmozott hozam a kedvezményezettet, annak hiányában az örökösöt illeti. A legtöbb biztosítási piacon azonban – így a magyaron is – az elérési biztosítás csak elméleti konstrukció, önmagában ilyen nem árusítanak. Nálunk leggyakrabban a vegyes, a díj-visszatérítéssel elérési biztosítás és a járadékbiztosítások részeként jelenik meg.

Vegyes biztosítás

Az egyik leggyakoribb életbiztosítási termék a vegyes biztosítás. A biztosítás alapszolgáltatása ennél a formánál:

Ha a biztosított az előre rögzített tartam lejártakor életben van, úgy a biztosító kifizeti az akkor érvényes (nyerességgel növelt) biztosítási összeget.

Ha a biztosított a biztosítási időtartam alatt meghal, akkor a biztosító kifizeti a halál időpontjában érvényes (nyerességgel növelt) biztosítási összeget.

Ez a biztosítási forma alkalmas arra, hogy a biztosított gondoskodjon a halála esetén hátramaradott családtagjairól, de biztosítsa nyugdíjas éveit anyagi biztonságát is, előtakarékoskodjon valamilyen a jövőben várható kiadásra (például gyermekek iskoláztatása, családalapításának, lakhatásának segítése). Két életre szóló vegyes biztosítás esetén – amelyet jellemzően házastársak kötnek – két biztosított van, ennél a formánál halálesetnek a korábban elhunyt biztosított halála számít.

Ennél jelentős szerepet játszik a befektetési eredmény, amelyet a biztosító befektetési tevékenysége hoz létre. Az eredményesség azonban előre nem kiszámítható, ezért erre a biztosítók általában nem adnak garanciát.

A befektetés eredményességének megítéléséhez fontos megismerni a befizetett biztosítási díj sorsát. A díj egy részét a biztosító költségként azonnal elvonja. E költségrész mértéke, összetétele az ügyfelek számára általában nem ismert. Ezért is fontos, hogy az ügyfél még a szerződés megkötése előtt alaposan megismerje a biztosítás feltételeit tartalmazó szabályzatot.

Garanciák, technikai kamatláb

A biztosító az életbiztosítási díj kiszámításakor feltételez egy olyan hozamot, amelyet mindenképpen el fog érni, és a garantált szolgáltatást ennek alapján állapítja meg. Ez a technikai kamatláb, amely a biztosítási feltételekből általában megismerhető. A biztosítónak a vállalt szolgáltatást akkor is teljesítenie kell, ha a befektetési eredmény elmaradna a garantált szinttől. A biztosítók túlzott garanciavállalásának határt szab egy pénzügyminisztériumi rendelet, amely a technikai kamatláb mértékét maximálja.

Ez a biztosítás – megtakarítási jellege miatt – akkor sem szűnik meg kifizetés nélkül, ha időközben jelentős változás áll be a szerződő körülményeiben. Ha – folytatólagos díjfizetésű

biztosítás esetén – a szerződő nem fizeti tovább az esedékes díjakat, két lehetőség közül választhat, biztosítási kötvénye visszavásárlását vagy díjmentesítését (más kifejezéssel: díjmentes leszállítását) kérheti. Ezek az úgynevezett maradékjogok, melyek általában csak a biztosítási feltételekben meghatározott idő eltelte után nyílnak meg, azaz a visszavásárlásra és díjmentesítésre ekkortól kerülhet csak sor.

Visszavásárláskor a biztosító a biztosítás feltételeiben meghatározott mértékű kifizetést teljesít, és a biztosítás a kifizetéssel megszűnik. Fontos tudni, hogy a visszavásárlási összeg igen alacsony is lehet.

Díjmentes leszállításkor a biztosított az eredeti szerződés szerint még hátralevő esedékes díjakat a továbbiakban nem fizeti be. Ekkor a biztosítási összeget csökkentik. Ebben az esetben a biztosítás nem szűnik meg. A biztosítás lejártakor, illetve a biztosított halála esetén kifizetésre kerül a csökkentett biztosítási összeg. Segítséget nyújthat még a díjtartalék fedezete mellett nyújtott áthidaló jellegű kölcsön is.

A befektetési egységekhez kötött, vagy unit-linked biztosítás

A befektetési életbiztosítás esetében a klasszikus életbiztosításokkal szemben a szerződő megválaszthatja, hogy az általa befizetett díj egy részét, az életbiztosítási díjtartalékot milyen típusú és kockázatú befektetésekbe helyezze el a biztosító. Általában a biztosítók különböző kockázatú és várható megtérülésű, az összetételre jellemző névvel ellátott eszközalapokat hoznak létre, melyek közül a szerződő befektetési preferenciája alapján választhatja ki a neki megfelelő alapot. Sok esetben a befizetett díjat megoszthatja különböző eszközalapok között. (Azt azonban nem határozhatja meg, hogy a biztosító konkrétan milyen eszközbe fektesse a pénzét.)

A befektetési életbiztosításoknál a biztosító jellemzően nem vállal tőke- és hozamgaranciát a befektetésekre. Előfordulhat, hogy befektetéseink értéke csökken. A befektetéshez kötött biztosítások esetén célszerű előzetesen részletes tájékoztatást kérnünk arról, hogy a biztosító milyen mértékű és típusú költségeket kíván érvényesíteni.

Biztosítás az ókorban

Első írásos emlék i.e. 2250-ből - Karavánbiztosítás

A tevehajcsárok szövetkeztek a szállított árukat ért károkra

Az öngondoskodás céljai és lehetséges formáinak jellemzői

Cél	Öngondoskodási forma	Kedvezmények	Időtáv
Lakásvásárlás vagy -korszerűsítés	Lakástakarék-pénztár	Saját megtakarítás mellé állami támogatás is jár, a betéti kamatoknál magasabb hozamot lehet elérni, és lehetőség nyílik kedvező kamatozású hitelfelvételre is.	4–10 év
Gyermekvállalás	Babakötvény (Start számla)	A gyermek születése után állami támogatás jár, melyet a család saját befizetéseivel tovább gyarapíthat. A családi befizetés további állami támogatással is kiegészül.	általában 18–19 év
Távolabbi célok: gyermek taníttatása, nyugdíjkiegészítés	Tartós befektetési szerződés	A szerződéssel forintbetét vagy forintalapú értékpapír-befektetés választható. Adókedvezményt vagy adómentességet ad, és örökölheto.	3–5 év
Felkészülés váratlan eseményekre (például vihar, árvíz, baleset, munkanélküliség)	Biztosítások	Számos fajtája van, például lakás-, utas- vagy baleset-biztosítás. Előre nem látható anyagi károk, pénzszükséglettel járó eseményeknél nyújt anyagi támogatást.	folyamatos
	Önsegélyező pénztár	A pénztártag a rendszeres befizetésével takarékoskodik. A megtakarítást például munkanélküliség, betegség, gyógyszerek vásárlása, gyermek születése vagy iskola-kezdés esetén lehet felhasználni.	folyamatos
Egészségmegőrzés	Egészségpénztár	Pénztári tagsághoz kapcsolódó rendszeres befizetések, melyek az egészség megőrzését szolgáló szolgáltatásokra, termékekre költethők el. Adókedvezmény igénybe vehető és örökölheto.	folyamatos
Nyugdíjas évek anyagi biztonsága	Nyugdíj-előtakarékossági számla	Értékpapírszámla, melyen rendszeresen vagy időszakonként kisebb-nagyobb összegű megtakarítások helyezhetők el. Igénybe vehető adókedvezmény, állami támogatás jár utána, és örökölheto.	minimum 10 év
	Önkéntes nyugdíjpénztár	Pénztári tagsághoz kapcsolódó rendszeres befizetések. A megtakarítás egy összegben vagy havi rendszerességgel vehető fel. Adókedvezmény kapcsolódik hozzá.	minimum 10 év
	Nyugdíjbiztosítás	Hosszú távon rendszeres fizetési kötelezettséget jelentenek, amelyet a biztosítás típusától és az ügyfél döntésétől függően különböző módon fektetnek be. Adókedvezmény kapcsolódik hozzá.	minimum 10 év

A vagyonbiztosítások fajtái

Az életbiztosítások mellett a vagyonbiztosítások jelentik a biztosítások másik nagy csoportját. Többször a szóban forgó vagyontárgyhoz kötik ezeket, így például lakás- vagy autóbiztosításról szokott szó esni, vagy valamely egyéb ingó, ingatlan vagyronról, esetleg szellemi termékről. A vagyonbiztosítást így csoportosítják:

- Elemi károkra szóló biztosítások
 - tűzbiztosítás
 - villámcsapás-biztosítás
 - villámcsapás másodlagos hatása okozta károk biztosítása
 - felhőkárok okozta vízkárok biztosítása
 - vezetékesvíz-károk biztosítása
 - földrengésbiztosítás
 - árvíz, belvíz okozta károk biztosítása
 - vihar okozta károk biztosítása
 - füst és hő okozta károk biztosítása
 - jégverés és hónymás okozta károk biztosítása
 - földcsuszamlás-, -beomlás, -leomlás biztosítása

- Elemi károk kiegészítő kockázatainak biztosítása
 - Elemi károk kiegészítő kockázatainak biztosítása
 - betöréses lopás, rablás elleni biztosítás
 - üvegkár-biztosítás
 - tűzüzemszünet-biztosítás

Mire terjedhet ki a lakásbiztosítás?

Az ingatlanokra (például lakás, ház, nyaraló, garázs) és ingóságokra (például szórakoztató- és háztartási elektronikai eszközök) vonatkozó vagyonbiztosításokat tűz és elemi károk esetére minden esetben lehet kötni. (Elemi kár a villámcsapás, a vihar, az árvíz és a földrengés, továbbá a jégverés és a robbanás is.) Ezek az úgynevezett alapfedezetek, de kiegészítő fedezetek kötése által van lehetőség különböző sajátos igények, kockázatok figyelembevételére is.

A speciális igényeket kielégítő biztosítások természetesen többre

kerülnek (magasabb a díjuk), viszont mindenki maga döntheti el, hogy fenyegeti-e például lakóhelyét valamilyen egyéb veszély az alapfedezetekben foglaltakon kívül. A kiegészítő biztosítások közül a legelterjedtebbek a felelősségbiztosítás, a vezetékes víz által okozott károk (csőtörés), a betöréses lopás, a rablás és vandalizmus, valamint a speciális üvegtörésre szóló biztosítás.

Ritkábban tűzoltásra, mentésre, rom- és törmelékeltakarításra, tűzben vagy árvízben elveszett, megsemmisült személyi okmányok pótlására, zárcsere költségeire és bizonyos összeghatárig készpénzre is szoktak biztosítást kötni. Fontos eleme lehet a lakásbiztosításoknak a kiegészítő felelősségbiztosítás, amely a családtagok által esetlegesen okozott károokra is kiterjedhet.

Mire érdemes figyelni a lakásbiztosítás megkötésekor?

Az ár mellett figyeljünk oda arra, hogy pontosan mire terjed ki a biztosítás, hiszen a legtöbb embernek a legnagyobb értékű vagyontárgyáról van szó. Olyan összegre biztosítsuk az ingatlanunkat, ami fedezi az újjáépítést, ha megsemmisül. Lehet, hogy évi néhány ezer forint különbség az árban a biztosító térítése esetén több millió forintot is jelenthet. A biztosítási összeget befolyásoló biztosítási díjon tehát nem érdemes spórolni, ugyanis a legtöbb probléma a szerződésben foglalt biztosítási összegek helytelen megválasztása, jellemzően alulbiztosítás miatt merül fel.

Fontos, hogy a biztosító fizetési kötelezettsége csak azokra a nagyértékű ingóságokra terjed ki, amelyet a biztosítónál előzetesen bejelentettek. Ezért érdemes időnként felülvizsgálni a meglévő biztosításunkat is. Ha időközben értékesebb dolgot vásárolunk, ezt be kell jelenteni, kérve a biztosítási fedezet kiterjesztését.

Gépjárműbiztosítás

A gépjármű üzemeltetője által vállalt kockázatok jellemzően:

- törés
- lopás

Gyakori lakossági biztosítások

Lakásbiztosítás:

- veszélyek – tűz, robbanás, elemi károk (vihar, özönvíz, jégverés, hó nyomás, villámcsapás, földrengés...), vízkár, betörés
- felelősségbiztosítás

- olyan veszélyek, melyek más vagyontárgyakat is fenyegetnek
- a járműben ülő utasok testi épsége
- a jármű által másoknak okozott károk

E kockázatok alapján két biztosítási fajtát különböztetnek meg:

- A gépjárművet érintő károkra vonatkozó vagyonbiztosítás - a CASCO
- A másnak okozott károk megtérítését célzó felelősségbiztosítás - a kötelező gépjármű biztosítás

Biztosító ⇔ Biztosított (kárt okozó)

Károsult (kedvezményezett)

A kötelező gépjármű-felelősségbiztosítást:

- Az a szükség hozta létre, hogy a járművek kárt okozhatnak, és ezekért a felelősség a gépjármű üzemeltetőjét terheli.
- Elsősorban a károsult érdekeit szolgálja, mert követeléseit attól függetlenül megtérülnek, hogy az üzemeltető képes-e, vagy hajlandó-e fizetni.
- De védi a kár okozót is, mert helyette a kárt a biztosító fizeti meg.
- A ma hatályos kötelező felelősségbiztosítási rendszer 1991. július 1-jétől van érvényben.

A gépjárműbiztosítás (CASCO)

- Alapbiztosítások
 - A teljeskörű gépjárműbiztosítás kiterjed a töréskárra, lopáskárra és elemi kárra.
 - A részleges gépjárműbiztosítás: lopáskárra és elemi kárra terjed ki (töréskárra nem).
- Kiegészítő biztosítások
 - Az extra tartozékok biztosítása
 - A belföldön szállított vagyontárgyak biztosítása
 - A belföldi balesetbiztosítás
 - A bérautó költségtérítési biztosítása
- Önrészesedés

A kártérítésnek egy összegben vagy a kár százalékában kifejezett része, amelyet a megállapított kár összegéből a biztosító a kárkifizetést megelőzően levon. Céljai:

 - A biztosított is érdekeltté váljon a kár megelőzésében.
 - Általa kevesebb díj is elegendő legyen a biztosítási védelemhez.
 - A bagatell károk kiszűrése (amikor a kárrendezés költsége esetleg magasabb, mint a kár).

A biztosítási adó

A biztosítási adó a biztosítási szektort terhelő – forgalmi típusú – különadó. Az adó alapja a biztosítási díj.

Biztosítás munkanélküliség ellen

Viszonylag új típusnak számítanak a magyar piacon az úgynevezett jövedelempótló és a jövedelemkiesés-biztosítások. Ennek során a biztosítók arra az esetre fizetnek térítést, ha a biztosított önhibáján kívül veszíti el a munkahelyét, vagy betegség, illetve baleset miatt válik keresőképtelenné.

A biztosítók fizikai tulajdonságok alapján is szűkítenek. Ilyen például a 22 és 54 év közötti életkor kritériuma. Emellett magyarországi lakóhellyel, illetve minimum egy éves munkaviszonnyal kell rendelkezni a biztosítás megkötéséhez. Ez a munkaviszony minimum heti 30 órás munkát kell, hogy takarjon, ráadásul az aktív szerződésnek határozatlan időre kell szólnia. Próbaidő, illetve felmondási idő alatt sincs lehetőség ilyen biztosítást kötni, ahogy az sem számít, ha kölcsönös megállapodás útján ér véget a munkaviszonyunk. Fontos még, hogy a munkaerő-kölcsönző cégek által kiközvetített munka nem számít, illetve a közeli hozzátartozó cégénél vagy akár saját vállalkozásnál történő alkalmazás sem jöhet számításba.

Nyugdíjbiztosítások

A nyugdíjbiztosítás kifejezetten nyugdíjcélra kötött életbiztosítási szerződés, amely a fő megtakarítási cél mellett halál vagy rokkantság esetén további biztosítási elemeket tartalmaz (a megtakarítás összegén felül). A fogyasztó által befizetett összeget a biztosító a költségek levonását követően a biztosítás típusától, illetve az ügyfél döntésétől függően különböző módon befekteti.

A klasszikus nyugdíjbiztosítási termékeknél a biztosító határozza meg, hogy milyen módon fekteti be a szerződő által befizetett díjakat. A biztosítási esemény bekövetkeztekor pedig a szerződésben meghatározott biztosítási összeget fizeti ki, amelyet a befektetés eredményétől függően a visszaosztott hozam még növelhet. A befektetési egységhez kötött (ügynevezett unit-linked) termékeknél az ügyfél döntheti el, hogy a biztosító milyen típusú és kockázatú befektetésekre – eszközalapba – helyezze el a befektetéseit. A befektetési kockázatot tehát az ügyfél viseli. Lejáratkor a befektetési egységek aktuális értéke kerül kifizetésre.

Léteznek rendszeres díjfizetésű és egyszeri díjas biztosítások. Az egyszeri díjas biztosításoknál csak egyetlen alkalommal, közvetlenül a szerződés megkötése után kell befizetni a biztosítási díjat, míg a rendszeres díjfizetésűeknél a szerződés szerint havonta, negyed-évente, félévente vagy évente lehet esedékes a díjfizetés. A legtöbb biztosításnál lehetőség van eseti befizetéseket is teljesíteni. A rendszeres díjfizetésű termékek esetében a legtöbb biztosítónál a szerződési feltételek lehetőséget biztosítanak a díjfizetés szüneteltetésére.

A biztosítási összeget akkor kapja meg az érintett, ha megszerzi a nyugdíjjogosultságot, illetve ha bekövetkeznek a szerződésben felsorolt egyéb biztosítási események. Ennél korábbi kifizetési igény, úgynevezett visszavásárlás esetén (a hátralévő biztosítási tartam függvényében) egy visszavásárlási táblázat szerint meghatározott szolgáltatási összeg jár. Ilyenkor a biztosító akár magas költségeket is felszámíthat.

Utasbiztosítások

Az utazási biztosítás külföldi utazás során váratlanul bekövetkező megbetegedésre, balesetre, poggyászkárra, valamint a biztosítási kötvényben meghatározott egyéb kockázatokra nyújt fedezetet. Az utasbiztosítás egyszeri díjas, a biztosítási díjat azonnal, egy összegben kell megfizetni. Érvényessége az előre meghatározott utazási időtartamhoz igazodik. A magyar turista számos konstrukció közül választhat, amelyek nem csupán díjaikban, hanem a vállalt kockázatok és biztosítási szolgáltatások értékhatárának meghatározásában is különböznek egymástól. Az utasbiztosítás ára a nyújtott szolgáltatásoktól és a biztosító társaságtól függően napi 250-700 forint körüli összegre tehető.

Az utasbiztosítások a tipikus utazási kockázatokon túl - kiterjedhetnek az alábbi szolgáltatásokra is:

- a sérült vagy beteg biztosított hazajuttatása,
- a kórházba került utas gyermekének hazaszállítása,
- beteglátogató útiköltségének megtérítése,

- váratlan esemény bekövetkezésekor információnyújtás,
- sürgős esetben családtagok tájékoztatása,
- légi katasztrófa miatti halál esetén biztosítási összeg nyújtása,
- holttest hazaszállítása,
- poggyászkésedelem, a poggyász késése miatti sürgős beszerzések (ruhanemű, tisztasági eszközök) térítése,
- elveszett útiokmányok pótlásának költségeinek térítése,
- pénzsegély közvetítése,
- tolmács-szolgálat,
- jogvédelem (ügyvédi költség, óvadék, illeték kifizetése),
- felelősségbiztosítás, azaz turistaként másnak akaratlanul okozott kár megfizetése,
- a nem gyógyítási jellegű ellátás költségeinek térítése,
- a biztosított kényszerű, a vártnál hosszabb időtartamú külföldi tartózkodási költségeinek térítése,
- idő előtti kényszerű hazautazás megszervezése, költségeinek térítése,
- keresés, mentés, kimentés,
- információnyújtás autómentő cég elérhetőségéről,
- személygépkocsi hazaszállítása.

Mit érdemes végiggondolni utazás előtt?

- milyen vagyoni értéket viszünk magunkkal,
- baj esetén milyen színvonalú egészségügyi ellátást várunk el,
- a célországban mekkorák a betegellátási, baleseti költségek,
- milyen életkorúak és egészségi állapotúak vagyunk,
- milyen közlekedési eszközzel és mennyi időre utazunk,
- mennyire tűnik balesetveszélyesnek az utazás, üdülés (városlátogatás, vadvízi evezés).

Ezek ismeretében döntsünk arról, hogy elég-e egy kevesebb kockázatot felölelő, alacsonyabb díjú biztosítást megkötni, avagy több szolgáltatást és magasabb fedezetet nyújtó módozatot érdemes választanunk. Aki olyan helyre készül, ahol a hazaihoz képest sokszorosába kerül az egészségügyi szolgáltatás, annak érdemes olyan biztosítási módozatot választania, amely magas vagy korlátlan fedezetet nyújt ilyen esetekre.

Egyes kockázatokra, "orvosilag szükséges" egészségügyi szolgáltatások igénybevételére az Európai Egészségbiztosítási Kártya is használható.

Középkori céhek biztosításai

A céhtagok (gildék) céhládába helyezték el a befizetéseiket, s ebből kártalanították azt a céhtagot, akit baj ért.

A biztosítás szereplői

- biztosító
- biztosított
- szerződő
- Kedvezményezett

Biztosításközvetítők: a biztosítás szerződés létrehozását elősegítő személyek a biztosító és az ügyfelek között

- biztosítási ügynök - a biztosító nevében jár el
- Alkusz - az ügyfél megbízására jár el

Hogyan gondoskodik a társadalom vagy egy-egy közösség a rászorultakról?

A háztartások többsége tartalékolással, öngondoskodással próbálja elkerülni vagy enyhíteni azokat a helyzeteket, amelyek erőteljesen megváltoztatnák addigi életmódjukat. Vannak azonban olyanok, akik nem tudnak, vagy olyan élethelyzetek, amelyekre nem lehet felkészülni. Ilyen esetekben jelenthet megoldást az állam vagy a közösség támogatása. Az állam jogszabályokkal és intézményekkel (egészségbiztosító, nyugdíjbiztosító stb.) biztosítja, hogy a betegek, rászorultak ne maradjanak magukra. Mivel az állam forrásai végesek, szükség van a társadalom, a közösség támogatására is.

A lakóközösség, barátok, iskolatársak vagy valamelyik alapítvány nyújthat segítséget. Ez a társadalmi szolidaritás, az önkéntesség, amelynek célja a rászorulókat támogatása. Segít a nehéz helyzetekben, mint amilyen egy tartós betegség, haláleset, munkanélküliség, vagy akár egy árvíz. Hozzájárul a szegénység, a kirekesztődés csökkentéséhez, és segít a környezet és a közösség jobbá tételében. Önkéntesség az is, ha az ember olyan szervezetnek, segítő, illetve egyházi alapítványnak nyújt pénzügyi támogatást, amely tevékenyen részt vesz az adott közösség életminőségének javításában, például rászoruló gyermekek étkeztetésében, táboroztatásában, betegek és fogyatékkal élők gondozásában.

Az önkéntesek életkora egyre alacsonyabb. Ma már a középiskolások is vállalnak hasonló feladatokat, hiszen az érettségi vizsgát csak úgy kezdenek el, ha előtte ötven óra közösségi szolgálatot teljesítenek.

Mibe kerül a biztosítás?

- A kockázattal arányos, amely tartalmazza:

- kockázati díjat
- vállalkozói díjat (a munka díja)
- biztosítási pótdíjat

- Kinek a balesetbiztosítása kerül többbe, és miért?

- bolti eladó
- oroszlánidomár

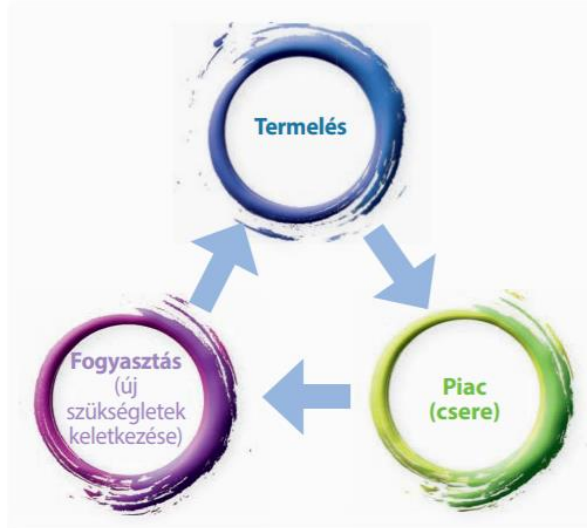

Nemzetgazdaság

Egy kis csoport vagy egy család szükségleteit sem mindig egyszerű felmérni. Ha nagyobb közösségről vagy egy egész országról van szó, akkor még nehezebb a helyzet.

Egy ország gazdaságának egésze a nemzetgazdaság. A nemzetgazdaság működése sok területen eltér a háztartás működésétől. Másként kell például felmérni az igényeket, és más módon születnek a döntések. Egy család megbeszéli a problémákat, nemzetgazdasági szinten viszont az állam szabályozása mellett, a piacon alakulnak ki a válaszok a kérdésekre.

A fogyasztás és a termelés kapcsolata

A szükségletek szerepe nemzetgazdasági szinten is nagyon fontos. A termelés és a szükségletek ugyanis kölcsönösen hatnak egymásra.

A szükségletek kielégítésére nemcsak termékek alkalmasak. Ha elromlik a hűtőszekrény, vehetünk egy újat, de hívhatunk szerelőt is. A szerelő a szakértelmét, a munkáját adja nekünk. Ekkor ő szolgáltatást nyújt. Az üzletben megvett új hűtőszekrény viszont egy termék. Amennyiben az üzletben az eladó segít a választásban, akkor ő is szolgáltat.

A nemzetgazdaságban szüntelen körforgás van: a szükségleteket figyelembe véve termelnek és szolgáltatnak, a termékeket elfogyasztják, a szolgáltatásokat igénybe

veszik, majd egy idő után új szükségletek keletkeznek. Ezzel a folyamat újrakezdődik. A körforgás mozgatórugója a szükségletek változása.

Vannak olyan termékek, amelyeket az adott országban nem tudnak előállítani, más termékekből viszont többlet keletkezhet. Emiatt a külkereskedelmi kapcsolatok is nagy jelentőségűek a szükségletek kielégítésben.

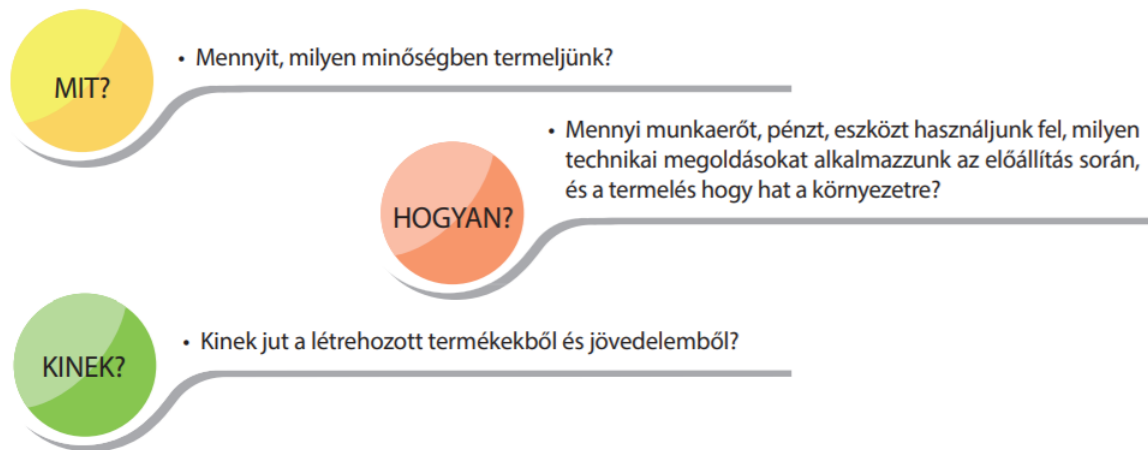
A szűkösség általános probléma. Vannak ugyan szabad javak, például a levegő vagy a napfény, amelyből annyi van, hogy nem tekinthetők szűkösek. Sajnos azonban a szabad javak köre egyre szűkül. Míg az erdők fái és az ásványkincsek egy része, vagy például a jó levegő régebben a szabad javak körébe tartozott, ma már nem.

A szűköses javak vásárlói versenyeznek egymással. A termékekhez és szolgáltatásokhoz csak az tud hozzájutni, aki tud értük fizetni. Vannak olyan dolgok is, amelyeket a társadalom közös forrásból fizet meg, ilyen például a közvilágítás vagy a közoktatás.

A szűkösség miatt felelősen, a jövőre, a természetre is gondolva kell dönteni az erőforrások felhasználásáról.

A szűköses javakkal mindenkinek felelősen kell gazdálkodnia. A döntés során mérlegelni kell a várható előnyöket és az értük hozott áldozatot is. Úgy tűnhet, hogy egy-egy ember döntésének nagyon korlátozott a hatása, de a tettek következményei összeadódnak, és ez együttesen jelentős változást hozhat.

Döntések az erőforrások felhasználásával kapcsolatban

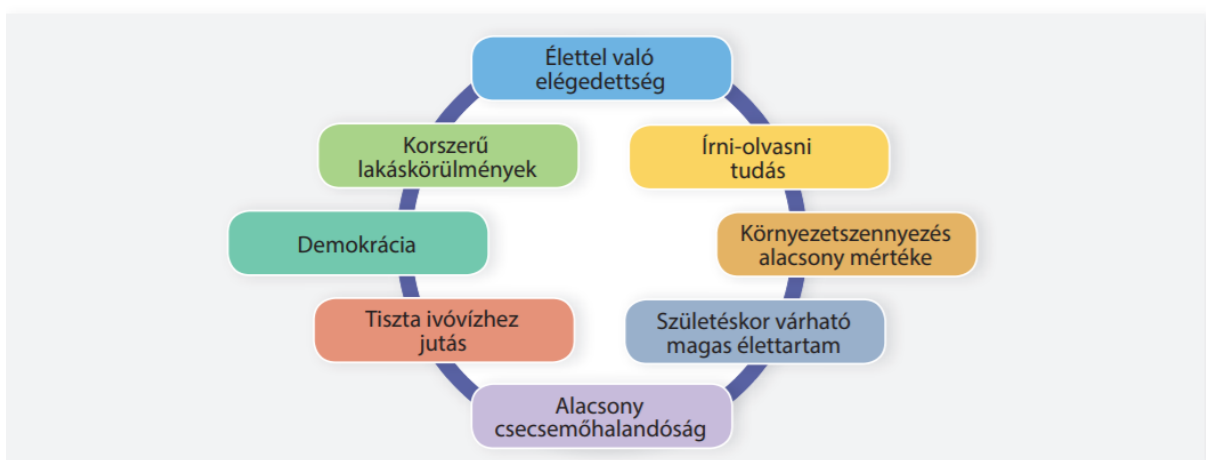
A hétköznapiakban gyakran mondják egyik-másik országra, hogy gazdag vagy szegény. A szakemberek ilyenkor első sorban az adott ország gazdasági fejlettségére, jólétére gondolnak. Felsorolják az ország gazdasági teljesítményének mérésére, jólétére, valamint más országokkal való összehasonlítására alkalmas mutatókat.

A leggyakrabban használt mérőeszközök:

- az adott országban egy év alatt mennyi végső felhasználásra kerülő új terméket, szolgáltatást állítanak elő (Ez a bruttó hazai termék, a gross domestic product, azaz a GDP.)
- mennyi az egy főre jutó GDP és milyen ütemben növekedett az évek során,
- az adott országban egy átlagfizetésből mennyi terméket és szolgáltatást lehet vásárolni, illetve
- az országnak mekkora adóssága van.

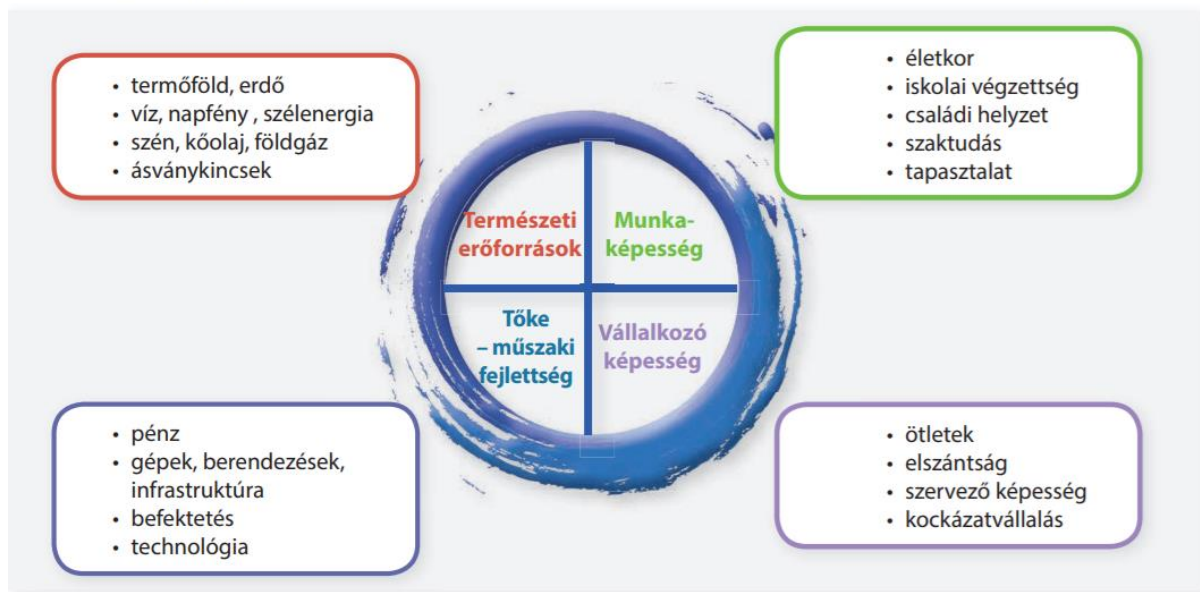
A szegénység és gazdagság értelmezése nem csupán gazdasági mutatók alapján történik. Léteznek olyan mérési technikák, amelyek alkalmasak arra, hogy átfogóbb kép alakuljon ki az adott országban élő emberek jólétéről. Amíg a jóléti mutatók csak a gazdasági teljesítményeket veszik figyelembe, a jóléti mutatók az emberek életkörülményeit, boldogságát, társadalmi aktivitását és elégedettségét is jelzik.

Az ország lakosságának jólétét meghatározó tényezők

Egy nemzetgazdaság a háztartásokhoz hasonlóan saját erőforrásaira támaszkodik, és azokkal gazdálkodik. A nemzetgazdasági erőforrások fontos szerepet játszanak egy-egy ország fejlődésében.

A nemzetgazdaság legfontosabb erőforrásai

Napjainkra az erőforrások kiegészültek még egygel, az információval. A gazdaság szereplőinek folyamatosan szükségük van ismeretekre, adatokra, hogy megfelelő döntéseket hozhassanak. A műszaki fejlődés által forradalmasított információs rendszer átszövi a nemzetgazdaságokat, de az emberek személyes kommunikációjának szerepe sem csökkent, még ha a technikája változott is.

Egy-egy nemzetgazdaság erőssége, fejlettsége hatalmi státusszal is járhat. Ha egy országot szuperhatalomnak neveznek, azt jelenti, hogy az egész világon képes érdekeit érvényesíteni, illetve a többi országra és a nemzetközi eseményekre jelentős hatást tud gyakorolni. A szuperhatalmi státusz történelmi koronként változott. Az újkor hajnalán Nagy-Britannia és Spanyolország hatalmas gyarmataiknak köszönhetően fontos szerepet játszottak a világtörténelem alakulásában. Napjainkban az Amerikai Egyesült Államokat és Oroszországot tekintik szuperhatalomnak. Gazdasági erőforrásainak köszönhetően a jövőben akár Kína vagy India is szuperhatalommá válhat.

Mi az a piacgazdaság?

Manapság aki vásárolni vagy eladni akar valamit, az a piacon tudja ezt megtenni.

A piac lehet egy valóságos hely, például egy épület, ahol zöldséget, gyümölcsöt vagy éppen használt ruhát adnak és vesznek. A piac fogalomkörébe tartoznak az üzletek, hipermarketek és az olyan különleges helyek is, mint a tőzsde, az internetes webáruház és az online piactér is. Általánosságban pedig a piac az eladók és a vevők kapcsolatait és az adásvételek összességét jelenti.

A piaci kapcsolatok és törvényszerűségek szerepe napjainkban annyira fontos, hogy a gazdaság jelenlegi rendszerét piacgazdaságnak nevezik. Ma a legtöbb országban piacgazdaság van. Magyarországon az 1990-ben bekövetkezett rendszerváltással együtt létrejött a piacgazdaság is.

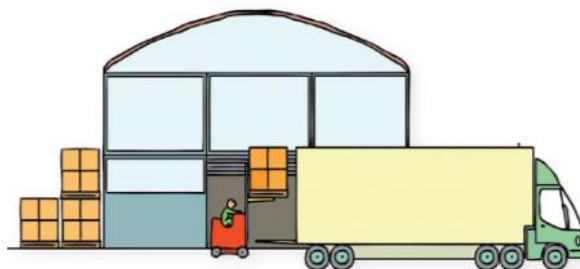
Nemcsak a fogyasztási cikkeknek és a szolgáltatásoknak, hanem a termelési eszközöknek, nyersanyagoknak, a földnek, sőt a pénznek és a munkaerőnek is van piaca. A fogyasztási

cikkek piacán leggyakrabban a háztartások szerzik be a termékeket és a szolgáltatásokat. A termelési eszközök piacán pedig a vállalkozók és az állam a legfontosabb vásárló.

A piacgazdaság jellemzői

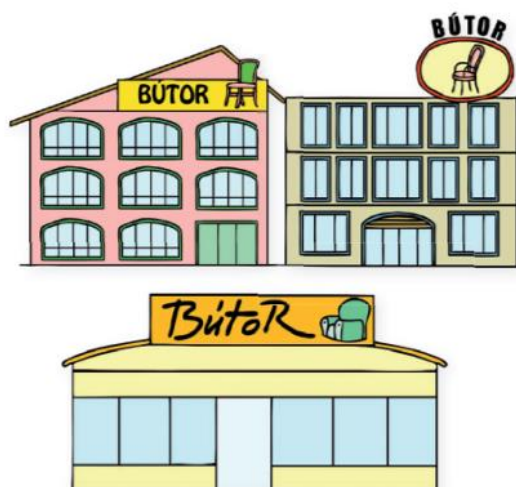
A termeléshez szükséges eszközök **magántulajdonban** vannak, amelyeket haszon reményében működtetnek.

A vállalat a termékeit a piacon értékesíti.

A vállalkozók a szükségletek kielégítésére törekszenek.

A piacon verseny van.

Miért kell az államnak ellenőriznie a piacot?

Ahhoz, hogy a piacon szereplő vállalatok megtudják, nyereségesek voltak-e, össze kell hasonlítaniuk a bevételeiket és a kiadásait:

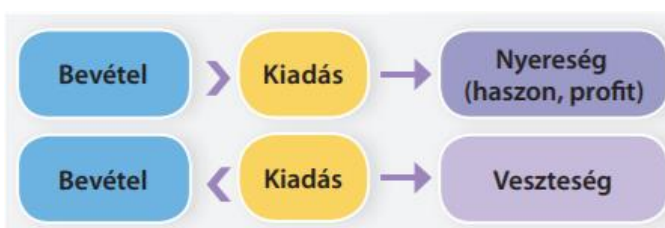
A piacon az eladók és a vevők is versenyeznek egymással. A versenynek számtalan előnye mellett lehetnek kedvezőtlen hatásai is. Az eladók közötti verseny ösztönöz például a folyamatos fejlesztésre.

Aki viszont nem állja meg a helyét a versenyben, azt veszteség éri, akkor is, ha tőle független okok miatt nem szerepelt jól a piacon, például elverte a jég a termését.

A vevő a piacon akkor jár jól, ha a pénzéért hasznos, megfelelő minőségű terméket, szolgáltatást kap, és ha az áruk értéke, hasznossága arányban áll az árral.

A piacgazdaságban jelentős társadalmi különbségek alakulhatnak ki, a haszonra törekvés pedig tisztességtelen eszközök használatát is kiválthatja. Például az eladók megtévesztik a fogyasztókat, vagy korlátozzák a versenyt azzal, hogy megállapodnak egymással az árakról.

Emiatt az államnak meg kell fogalmaznia a piaci szabályokat, és támogatnia kell azokat, akiket nem a saját hibájukból ért veszteség. Támogatásokat kaphatnak a termelők, és védelmet a fogyasztók.

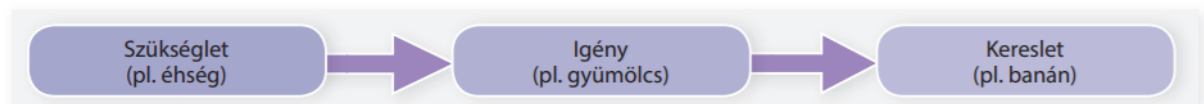

Mit értünk piaci kereslet alatt?

A fogyasztó a hiányérzetét (szükségletét) szeretné kielégíteni. Ehhez valamilyen konkrét termékre van igénye. A jövedelme azonban nem mindig teszi lehetővé, hogy minden igényét kielégítse. A fogyasztó igényét és a pénzzel alátámasztott vásárlási képességét együttesen keresletnek nevezzük.

A keresletet megfigyelve az a törvényszerűség állapítható meg, hogy alacsonyabb áron az emberek többet vásárolnának egy-egy áruból, míg magasabb árak esetében kevesebbet. Tehát az áru árának növekedése a keresett mennyiség csökkenését eredményezi.

A kereslet kialakulása

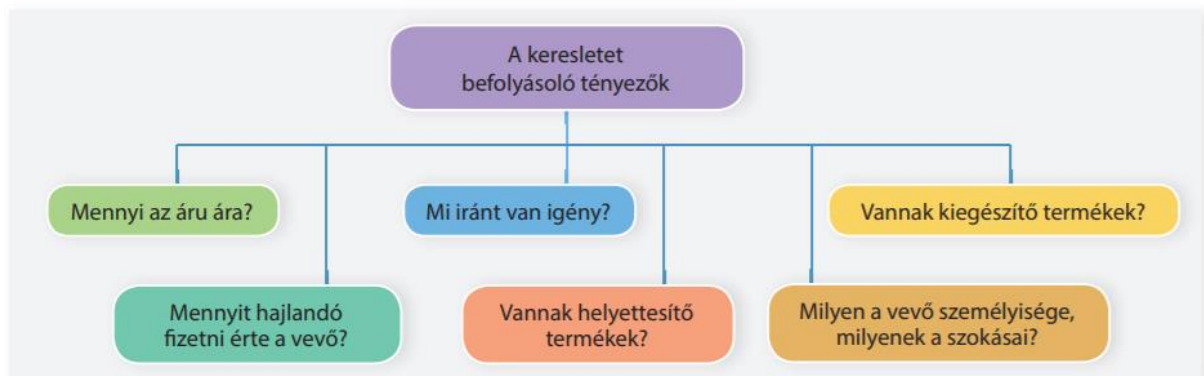

Egy áru keresletét vizsgálva beszélni kell azon termékekről is, amelyeket egy adott termék mellé vagy vele együtt fogyasztunk, ezek a kiegészítő termékek. Például az almáspite elkészítéséhez többek között szükség van almára és fahéjra is.

Ha megemelik az alma árát, ritkábban sütünk pitét, tehát fahéjat is kevesebbet veszünk. Beszélhetünk helyettesítő termékekről is, amelyek hasonló tulajdonságokkal rendelkeznek, és ugyanazokat az igényeket elégítik ki. Az előbbi példát folytatva, ha megemelik az alma árát, akkor előfordulhat, hogy inkább az olcsóbb szilvából készítünk szilváspitét.

Tehát a fogyasztók rendelkezésére álló jövedelmen kívül számos egyéb tényező befolyásolja egy-egy termék keresletét.

A keresletet befolyásoló tényezők

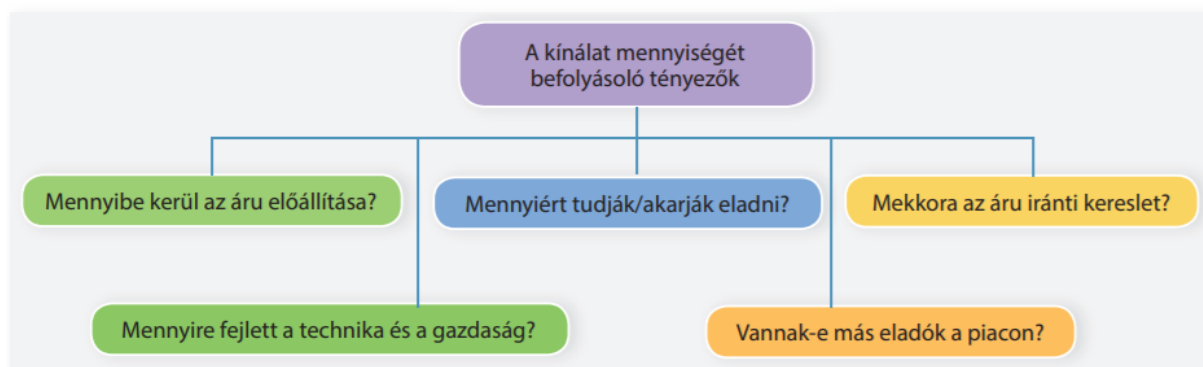

Léteznek olyan termékek is, amelyek vásárlásánál nem az előző törvényszerűségnek megfelelően viselkednek a vevők. Ilyenek például a drága, márkás ruhák, cipők, órák vagy autók. Keresletük jellegzetességének alapja, hogy a magas árat nem tudja minden vevő kifizetni, ezért a megszerzésükre csak a magasabb jövedelműek képesek. A termék vevői ezzel is ki tudják fejezni vagyoni helyzetüket. Ezért, ha a termékek ára csökken, akkor ezek a vevők már nem vásárolnak a termékből, így a keresett mennyiség akár csökkenhet is.

Hogyan alakul ki a piacon a kínálat?

Egy-egy termék esetében a piacot nem csak a kereslet befolyásolja, hanem az is, hogy az adott áruból a termelők mennyit hajlandók és képesek előállítani, és eladásra kínálni. Ezt nevezzük piaci kínálatnak. A történetbeli piacon is kínálnak almát, körtét és banánt is, de nem egyenlő mennyiségben.

A kínálat mennyiségét befolyásoló tényezők

A kínálat törvénye szerint, ha nőnek a piaci árak, az eladásra kínált mennyiség is nőni fog. Magasabb áron több eladó szeretne egyre több terméket eladni, hogy nagyobb bevételt érjenek el.

Ahogy a kereslet, úgy a kínálat törvénye sem érvényes minden esetben. Vannak olyan egyedi termékek, mint például a művészeti alkotások, amelyeknek az árát ugyan a piac határozza meg, de ez nem függ a piacon kínált mennyiségtől. Ilyen a sportolók „ára” is. Sportközgazdászok az Európa-bajnokságon szereplő magyar futballválogatott kezdőcsapatának értékét 14,85 millió euróban határozták meg. Sőt azt is hangsúlyozták, hogy a sikeres EB szereplés után jelentősen megnőtt a focisták „ára”.

Mikor van egyensúly egy termék piacán?

A vevők és eladók találkozásának és üzletkötésének helye a piac. A vevők, akik keresik a termékeket, szolgáltatásokat jelentik a keresletet, az eladók pedig, akik kínálják áruikat, képezik a kínálatot.

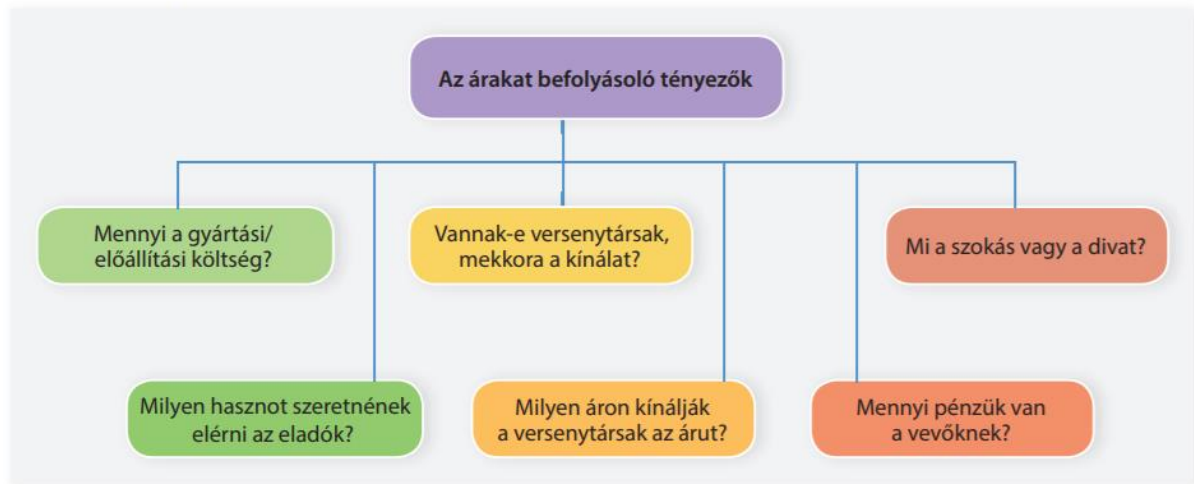
A piaci kereslet és kínálat alakulását az ár, az áru pénzben kifejezett értéke befolyásolja. A konkrét piaci árat viszont a kereslet és kínálat egymásra hatása határozza meg. Ezt nevezzük piaci mechanizmusnak. Ha szabadon változhat az ár, a kereslet és a kínálat, akkor a piaci szereplők mindig ehhez alkalmazkodnak, és igyekeznek a lehető legjobb döntést hozni.

Egy termék, például az alma piacán egyensúly van, ha a kialakult ár mellett a kínálat és a kereslet megegyezik. Az eladók minden árut el tudnak adni, nem marad felesleg, és a vevők sem szenvednek hiányt. Ehhez az egyensúlyi állapothoz tartozó árat nevezzük egyensúlyi árnak.

Ha azonban megváltozik a helyzet, és a piacon az áru mennyisége több, mint amennyit a vevők keresnek, akkor túlkínálatról beszélünk. Ilyenkor elkezdik csökkenteni az árakat, és a piaci mechanizmus hatására újra egyensúly alakulhat ki.

Ha egy áruból többet keresnek a piacon, mint amennyit kínálnak, akkor túlkeresletről beszélünk. Ebben az esetben az árak elkezdenek emelkedni, ezzel a kínálat is nő, a piac pedig ismét egyensúlyba kerülhet.

Az áru árát befolyásoló tényezők

Egy piacon általában több eladó és vevő van egyszerre jelen. Érdekeik egymással ellentétesek, és magatartásukat a kialakult verseny határozza meg. Minden eladó a saját árúját szeretné eladni, és minél nagyobb nyereségre szert tenni, ezért igyekeznek magas árat kérni a vevőtől. A fogyasztók pedig alacsony áron szeretnének a legjobb áruhoz hozzájutni. A tényleges árat, keresletet a piac szereplői igyekeznek különböző eszközökkel befolyásolni. Ez lehet egy reklám, egy akció, egy engedmény vagy éppen az a plakát, amit hőseink a piac bejáratánál kiszögeztek.

Az áruk piacán megjelenő verseny egyrészt választási lehetőséget biztosít a fogyasztó számára. Másrészt a termelőt és kereskedőt arra ösztönzi, hogy az épp aktuális keresletet kielégítő termékeket gyártsa vagy értékesítse a lehető legalacsonyabb költségekkel.

A piacon folyamatosan új versenytársak jelenhetnek meg, ezért még a legjobb helyzetben levő vállalkozásoknak is minden pillanatban fejlődniük, újítaniuk kell, hogy fennmaradjanak. Eközben felmerülhet az is, hogy a versenyt milyen módon lehetne kikerülni. A cégeknek azt a magatartását, amely megsérti a versenytársak vagy a vevők érdekeit, és így juttatja a vállalkozást jogosulatlan előnyhöz, tisztességtelen piaci magatartásnak nevezzük.

A piaci verseny, akárcsak egy futballmeccs, szigorú szabályok szerint működik. Ezeket a szabályokat az állam határozza meg, és betartásukat felügyeli. Az állam nem szól bele a vállalkozások döntéseibe, nem utasítja őket, de ha megszegik a szabályokat, például a reklámjukkal becsapják a vevőket, felelősségre vonja őket.

Kik a piacgazdaság szereplői?

A piacgazdaság szereplői

A piacgazdaság legfontosabb szereplői:

- a vállalkozások, amelyek termelnek, szolgáltatnak,
- a háztartások, amelyek fogyasztanak.

Ahhoz, hogy a termelés és fogyasztás zavartalan legyen, további három fontos belföldi szereplőt különítünk el.

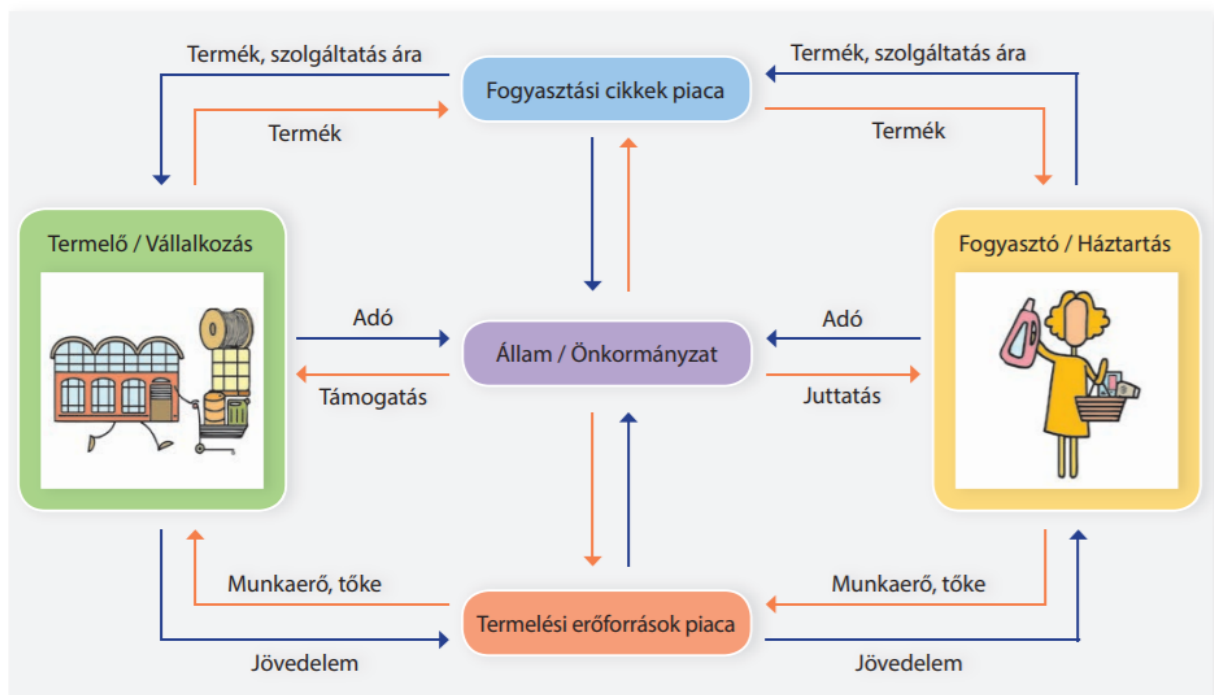
- Önkormányzatok és egyéb állami szervezetek:

- törvényekkel szabályozzák a piac működését,
- adókat szednek be, és ezeket a közösség céljaira használják fel,
- nagy tételben vásárolnak az állami intézmények számára,

- Bankok, pénzintézetek (amelyek szintén vállalkozások):
 - vezetik a számlákat,
 - pénzbetéteket gyűjtenek,
 - kifizetéseket és átutalásokat hajtanak végre,
 - hiteleket kínálnak,
 - egyéb szolgáltatásokat nyújtanak.
- Civil szervezetek:
 - adományokat gyűjtenek,
 - segítik a rászorulókat,
 - védik a természetet,
 - közösségi célokat támogatnak, szolgálnak.

A nemzetgazdaságok más ország gazdaságával is kapcsolatot létesíthetnek. A kapcsolatot kezdeményezhetik a kormányok, de a vállalatok, sőt a háztartások is. Lehet árukat eladni vagy venni, lehet tőkét befektetni, munkát vállalni egy másik országban, vagy a megszerzett jövedelmet turistaként külföldön felhasználni. A jövedelmek áramlását a bankok biztosítják.

A modern nemzetgazdaság működésének egyszerűsített modellje

A piacgazdaságban a termelők és fogyasztók két piacon találkoznak. A fogyasztói cikkek és a termelési erőforrások piacán.

A fogyasztói cikkek piacán a háztartások azokat a termékeket és szolgáltatásokat vásárolják meg, amelyeket a termelők eladásra kínálnak. A pénz is ugyanezen a piacon jut el a háztartástól a vállalkozásokig.

A termelési erőforrások piacán a vállalkozások vásárolják meg azt, ami szükséges a termeléshez. Itt szerzik be például a nyersanyagot, a tőkét és a munkaerőt, amivel termékeket és szolgáltatásokat állíthatnak elő.

A termelési erőforrások piacán a háztartások nem vevők, hanem eladók. Ők adják a munkavégző képességüket és az idejüket. Ennek fejében munkabért kapnak a vállalkozásoktól. Ha van földjük, tőkéjük vagy egyéb hasznosítható vagyontárgyuk, kamatot, bérleti díjat is szerezhetnek.

Az állam mindkét piacon jelen van eladóként és vevőként is. Ezen kívül adókat, járulékokat szed be, illetve támogatásokat adhat a vállalkozásoknak, és juttatásokat nyújt a háztartásoknak. Külföldi gazdasági szereplőkkel is kiépíthetők kapcsolatok. Két ország gazdasága között mozoghatnak a termékek, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő is.

Miért kereskedünk más országokkal?

Az üzletekben azt tapasztalhatjuk, hogy az áruk jelentős része külföldi termék. Ezeket nem Magyarországon állították elő, hanem sokszor a világ nagyon távoli tájain. Külföldi utazásaink során pedig, körülnézve az ottani boltok polcain, találkozhatunk Magyarországon gyártott árukkal is.

A külkereskedelem vagy más szóval nemzetközi kereskedelem során olyan vállalkozások értékesítik és vásárolják a termékeket vagy a szolgáltatásokat, amelyek különböző országokban működnek. Az országból kifelé irányuló áruforgalom az export, a befelé irányuló pedig az import.

A külkereskedelem okai szerteágazóak, mert egy-egy terület adottságai meghatározzák, hogy mit lehet ott gazdaságosan előállítani. Ilyen adottságok például az éghajlat, a domborzat, a természeti erőforrások, az ásványkincsek megléte. Fontos, hogy van-e képzett, tapasztalt munkaerő, szabad, befektetésre váró pénzmennyiség, elegendő energia. Azokat a termékeket, és szolgáltatásokat, amelyeket nem, vagy csak gazdaságtalanul lehet helyben előállítani, érdemesebb külföldről beszerezni. Amiből viszont felesleg van, azt külföldön lehet értékesíteni. Az sem mindegy, hogy milyenek az ország termelési hagyományai. A tapasztalatok, az évszázadok alatt felhalmozott tudás, az adott országhoz kötődő minőségi termék előnyt jelent a termék nemzetközi piacán. Ha nem csak belső piacra, hanem exportra is termel egy vállalkozás, a termelés nagyobb sorozatban szervezhető. A nagyobb tömegű gyártás költségmegtakarítást eredményezhet.

Az igényes fogyasztó választási lehetőséget kíván: ez ösztönzi az importot.

Mivel az országok adottságai különbözőek, ezért eltérő mértékben kerülnek kapcsolatba más gazdaságokkal, vagyis eltérő a nyitottságuk.

Magyarország kisméretű, nyitott gazdaság. Ez azt jelenti, hogy a termelés a világgazdaságon belül nem meghatározó, de a termeléshez képest jelentős a külkereskedelmi forgalom. Az export aránya a GDP-hez viszonyítva több mint 90%, ami világviszonylatban is magas érték.

Külföldi termékekre és szolgáltatásokra nagy szükségünk van, sőt a felsorolt okok miatt nélkülük több területen is hiányt szenvednénk. Fontos azonban, hogy fogyasztóként a hazai gyártású termékeket részesítsük előnyben. Ha módunk van rá, akkor a hazai termékek közül is elsősorban a közvetlen környezetünkben előállított, helyi termékeket válasszuk! A helyi termékeket helyi alapanyagokból, hagyományos módszerekkel gyártják kisvállalkozások.

Miért fontos a hazai áruk választása?

- Nagyobb bevételhez jutnak a helyi termelők, és ezzel lehetőség nyílik a munkahelyek megőrzésére vagy számuk növelésére. Ezzel fejlődhet a település és a térség.
- A hazai termékekre vonatkozó előírásokat a termelők és a fogyasztók is ismerik.
- A helyi termékek vásárlásakor a szállítási út rövidebb. Emiatt frissebb termék kerülhet a fogyasztóhoz, nincs szükség tartósító- vagy utóérést segítő szerek használatára, és a fuvarozás is kevésbé terheli a környezetet.
- A hazai termékek vásárlásával a hagyományos termékek, fajták, receptek, értékek megőrzését is segíthetjük.

Egy termékről a csomagolásán lévő feliratokból lehet megállapítani, hogy melyik országban termelték. Az élelmiszereket termelők alkalmazhatnak eredetvédjegyet. Ez egy olyan szimbólum, amelyből egy pillantással megállapítható, hogy magyar termékről, hazai termékről vagy hazai feldolgozású termékről van szó.

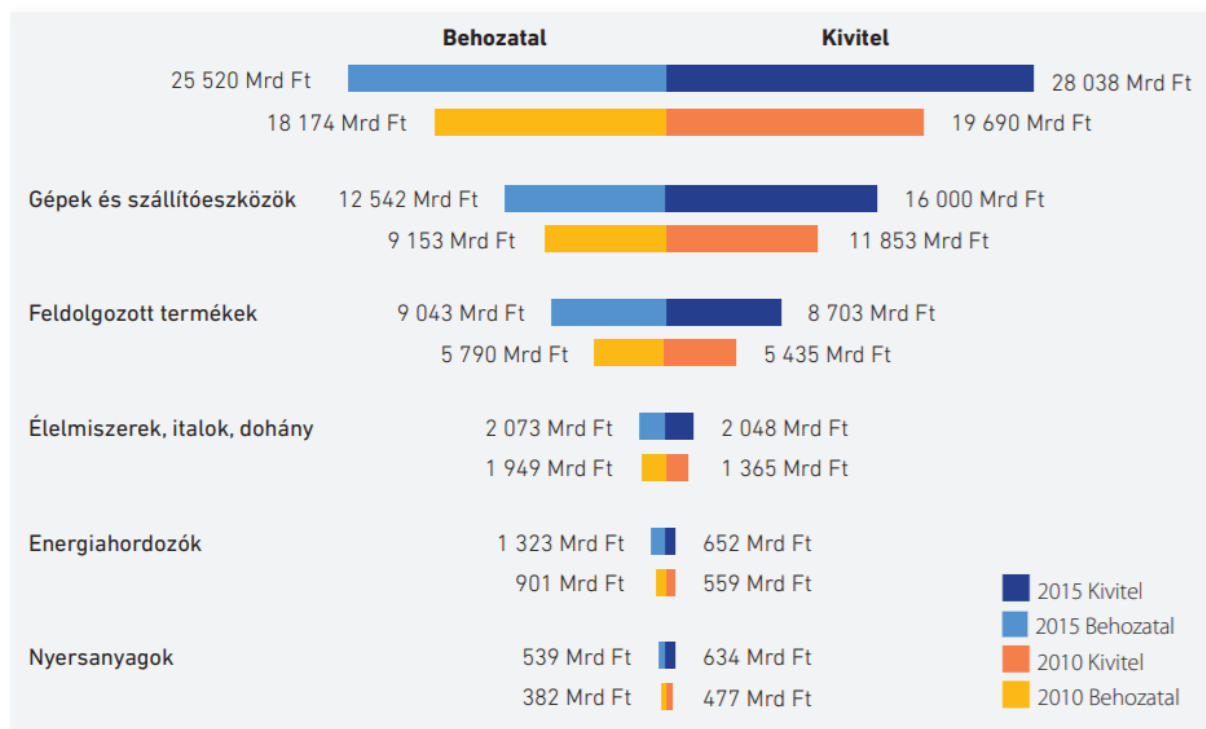
Mit adunk, veszünk külföldön, kik a fő partnereink?

A külkereskedelem legfontosabb eleme az áruk adásvétele. A Központi Statisztikai Hivatal nyilvántartja, hogy a különböző árukból mennyit exportálnak és importálnak a magyar vállalkozások. Összefoglalják azt is, hogy melyek Magyarország legfontosabb külkereskedelmi partnerei.

Az elmúlt években a magyar export és import összértéke jelentősen megemelkedett. A legnagyobb részt a kivitelben a magyarországi személygépkocsi-gyártásnak köszönhetően a gépek és szállítóeszközök jelentették. Nagyon fontosak a feldolgozott termékek is, mint például a gyógyszerek vagy a vezetékes telefonok, de jelentős magyar exportcikknek számítanak az élelmiszerek is.

Az importált termékek összetétele az exporthoz nagyon hasonlóan alakult, a magyar importban is jelentős arányt képviselnek a gépek és szállítóeszközök, a feldolgozott termékek. Mivel Magyarország energiahordozókban szegény ország, azért ez az árucsoport is fontos behozatali cikk.

A kivitel és a behozatal szerkezetének alakulása 2010-ben és 2015-ben

A magyar vállalkozások elsősorban az Európai Unió tagállamaiban működő vállalkozásokkal kereskednek. Az üzleti kapcsolatokban fontosak a hagyományok is. Így Magyarország legfontosabb partnerországa – kivitelben is, behozatalban is – Németország. 2015-ben a legtöbb magyar árut sorrendben a következő országokba exportálták: Németország, Románia, Szlovákia, Ausztria, Olaszország, Francia ország, Egyesült Királyság, Csehország, Lengyelország, Amerikai Egyesült Államok.

A legfontosabb import partnerországok pedig: Németország, Ausztria, Lengyelország, Szlovákia, Kína, Franciaország, Csehország, Olaszország, Hollandia, Oroszország.

Az áruk adásvételén kívül a szolgáltatások nemzetközi forgalma is jelentős. A szolgáltatások közé például a turizmus, a szállítás, a pénzügyi szolgáltatások, a piacszerzés (marketing) és a szórakoztatási tevékenység tartozik.

Ezek közül kiemelt szerepe van a világ szinte valamennyi országában – így Magyarországon is – a turizmusnak. Magyarország számos területe és települése kedvelt úticél a hozzánk érkező külföldiek számára. Jól ismertek a magyar gyógyvizek, nemzeti parkok, borvidékek, sok turista számára pedig a fesztiválok, művészeti programok kínálata vonzó.

A turisztikai szolgáltatások nem csak az utazás szervezését jelentik, hanem a kapcsolódó tevékenységeket is. Például a szállás biztosítását, a vendéglátást, az ajándéktárgyak értékesítését, a programok szervezését. A turizmus gazdasági jelentőségén túl nagyon fontos a kulturális hatása is: más országok történelmének, hagyományainak megismerése segít a különböző szokású, gondolkodású emberek elfogadásában.

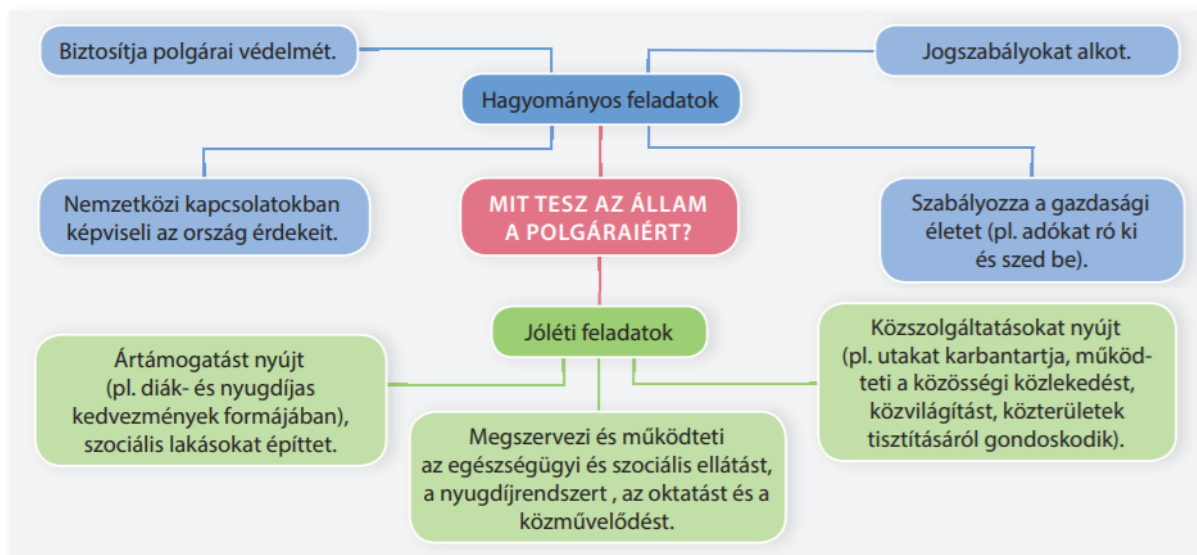
Az állam gazdasági szerepe

Az állam az a legfőbb hatalommal rendelkező intézményrendszer, amely egy ország lakosságának életét irányítja. Az állam egyik feladata, hogy a változó világban gondoskodjon állampolgáiról. Az állam sokféle feladatot lát el, és történelmi koronként is változó szerepet tölt be.

A modern állam hagyományos feladatai közé tartozik, hogy külső támadásokkal szemben megvédje határait és polgárait. Biztosítsa az országban a belső rendet és jogszabályokat alkotva szabályozza a mindennapi élet feltételeit. Mindezen feladatok ellátáshoz adókat ró ki és szed be.

Ma már az állam tevékenységei közé sorolhatók a jóléti feladatok is. Ennek keretében megszervezi és működteti az oktatási rendszert, az egészségügyi és szociális ellátást, a nyugdíjrendszert. Támogatja a tudományos és kulturális életet. Mindezekkel hozzájárul, hogy kialakuljon egy védőháló és minél több emberhez eljuthassanak ezek a lehetőségek, csökkenjenek az esélykülönbségek.

Mit tesz az állam a polgáraiért?

Az állam a közfeladatait a közigazgatási szervek rendszerén keresztül látja el, amelynek két jól elkülöníthető szintje van. Egyrészt az államigazgatási szervek, amelyek az országos feladatokat szervezik. Ide tartoznak például a kormány, a minisztériumok és a rendvédelmi szervek is. Másrészt az önkormányzatok, amelyek a települések életét irányítják, és a helyi problémákat igyekeznek megoldani.

Miért vállal szerepet a gazdaságban az állam?

Az állam a feladatai ellátásához a piacon szerzi be az erőforrásokat, akár számítógépről, orvosi műszerről, akár szakemberekről van szó. Fontos tudni az állam gazdasági szerepének értékeléséhez, hogy az ország termeléséből minden második forintot az állam használ fel. Az államnak nem az a feladata, hogy nyereséget érjen el, hanem polgárait, a közösséget kell hatékonyan és gazdaságosan szolgálnia.

Az állam működését a piac is befolyásolja. Ha jó és egészséges a piac, akkor az állam csak a működés kereteit határozza meg. Ha a piac szereplői a verseny szabályait megszegik, egymás működését jogszabályellenesen akadályozzák, az állam erősíti ellenőrző szerepét és

kikényszeríti a tisztességes versenyt. Az állam a környezet védelme és a fenntartható fejlődés érdekében is fellép.

Az állam gazdasági szerepe

	A köz javát szolgáló feladatok ellátásának finanszírozása: • Működteti a kórházakat, támogatást ad a rászorulóknak a gyógyszerek beszerzéséhez. • Iskolákat, könyvtárakat vagy színházakat működtet. • Vasútvonalakat, autópályákat, játszótereket építet.
	A gazdasági élet szabályozása: • Támogatja a kutatást és fejlesztést, segíti az újítások elterjedését. • Bünteti azokat a vállalkozásokat, amelyek veszélyeztetik az emberek egészségét, vagy szennyezik a környezetet. • Gazdasági programokkal segíti a lemaradó térségeket és fejlesztésre, munkahelyteremtésre ösztönzi a vállalkozásokat. • Működteti az adórendszert.
	A piaci verseny szabályozása: • Bünteti a tisztességtelen piaci magatartást. • Támogatja a kis- és középvállalkozásokat. • Szabályozza a piaci erőviszonyokat.
	A bevételeinek egy részét szociális alapon osztja el, ezzel támogatja az esélyegyenlőséget: • Családi pótlékot ad a gyermeket nevelőknek. • Iskolakezdési támogatást ad a rászorulóknak. • A tankönyveket és az ebédet sok tanuló számára ingyenesen biztosítja. • Speciális programokkal támogatja a legszegényebb helyzetben lévőket.

Gazdasági válság idején különösen fontos, hogy az állam az egyensúly helyreállítása érdekében programokat indítson, és az erőforrások újraelosztásával segítse a gazdaság újraindulását, működését. A közvetlen beavatkozás mellett az állam az adók mértékének változtatásával közvetett hatást is gyakorol a gazdaság szereplőire és a gazdasági folyamatokra.

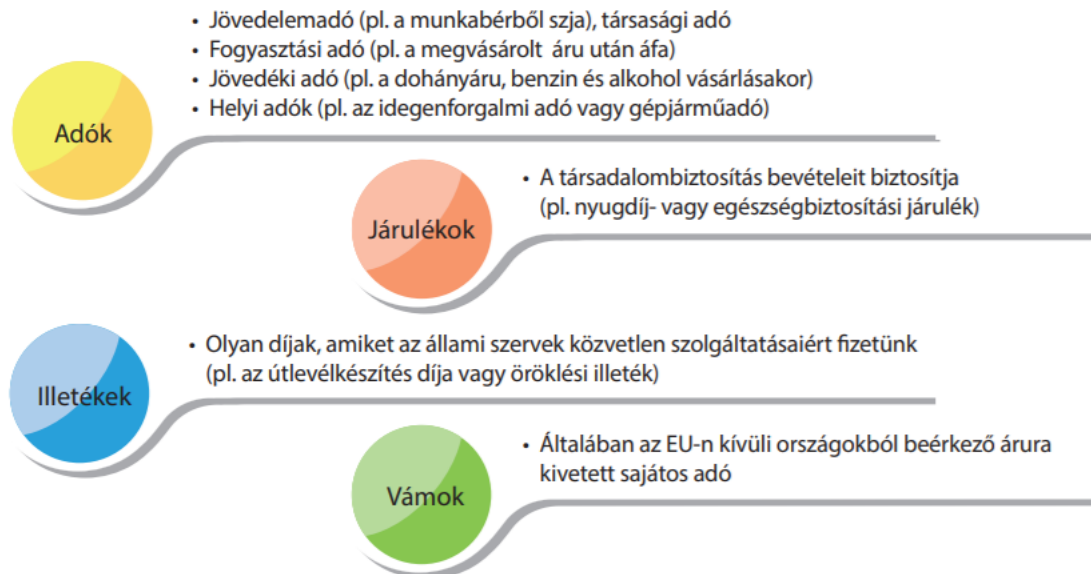
Honnan van pénze az államnak?

Egy háztartáshoz hasonlóan az állam is a bevételeiből gazdálkodik. A közösségi feladatok ellátásához és működtetéséhez pénzre van szüksége, ami a közösség befizetéseiből származik, azaz közpénz. Az állam által beszedett pénz leggyakoribb formáját adónak nevezzük. Ez olyan pénzbeli befizetési kötelezettség, amely az állam által ellátott feladatok megvalósítását szolgálja.

Az adó nem új fogalom, hiszen a történelemből ismert, hogy a királyok különböző adókat szedtek az alattvalóktól. Károly Róbert a kincstárát például a kapuadó bevezetésével gyarapította, a hadjáratok előtt pedig rendkívüli hadiadót is szedett.

Az állam – ugyanúgy, mint a háztartások – bevételekhez juthat úgy is, hogy az erőforrásait, vagyonát hasznosítja (például eladja vagy bérbe adja), vállalkozást működtet. Ha nincs más lehetőség, a hitelfelvétel is forrása lehet az állam jövedelmének, de azt a döntéshozóknak is alaposan végig kell gondolniuk, hogy a hitelt miből fizetik vissza.

Példák a gazdasági szereplők számára előírt befizetési kötelezettségekre a modern államban

Miért adózzunk?

Nem csak hőseinkben, hanem minden emberben felmerülhet az a kérdés, hogy ki és milyen arányban fizesse a kórházi ellátást, a közvilágítást, az iskolát, a rendőrt vagy a tudományos kutatást, és ki mennyivel járuljon hozzá a kiadásokhoz. Semmi sincs ingyen. Amennyiben a közösség közös pénzéből fizetik ezeket a szolgáltatásokat, akkor a költségek eloszlanak az adófizetők között. Így előfordulhat, hogy nem csak a szolgáltatást igénybevevőt terhelik, hanem valamennyi állampolgárt, aki hozzájárul az állami bevételekhez. Ezért elengedhetetlen, hogy tudatos és felelős állampolgárként a kirótt adót, járulékot vagy illetéket mindenki pontosan befizesse.

A háztartások és az állam legfontosabb gazdasági kapcsolatai	
Mit fizetünk?	Mit kapunk?
Személyi jövedelemadó Járadékok – nyugdíjjáradék, egészségbiztosítási járulék, munkaerőpiaci járulék Általános forgalmi adó Helyi adók Illetékek	Családi pótlék, csed, gyáp, családi adókedvezmény, első házasság kedvezménye, nyugdíj, táppénz, egészségügyi szolgáltatások, munkanélküli ellátások (álláskeresői járadék, segély, költségterítés és képzési támogatás) Közzolgáltatások (ingyen vagy állami támogatással) – oktatás, egészségügy, közművelődés – szociális ellátások, kommunális ellátások – köztisztaság, közlekedés, igazgatás, rendészet

Magyarországon is kötelezettség az adófizetés. Amennyiben valaki megpróbálja az adófizetést elkerülni, komoly büntetésre számíthat. Ha valaki úgy utazik egy tömegközlekedési járművön, hogy nincs jegye vagy bérlete, akkor utazásának költségeit azok fizetik meg, akik megvették a jegyet vagy bérletet. Ugyanígy az adóelkerülők közösségi fogyasztását az állam a rendesen befizetők pénzéből teszi lehetővé.

Az adófizetés elkerülésével alakulhat ki a feketegazdaság. Azok, akik kikerülnek az állami szabályozást, és adózás szempontjából rejtve maradnak az állam előtt, a feketegazdaságba tartoznak. Amennyiben a hatóságok a nyomukra bukkannak, adót, bírságot kell fizetniük, és akár börtönbüntetést is kaphatnak.

Az is előfordul, hogy egy-egy gazdasági szereplő törvénytelen eszközökkel, mások rovására igyekszik előnyt szerezni egy állami döntéshozónál. Ez a korrupció, amely lelepleződés esetén nagyon komoly büntetést von maga után, és amelynek csökkentése, megszüntetése fontos állami célkitűzés.

Szent István király idejében is komoly büntetéssel járt, ha valaki elmulasztotta, vagy megpróbálta elkerülni a kivetett adók megfizetését. Első királyunk így fogalmaz törvénykönyvében:

Fejezet a tizedről

A kinek Isten tízet ad egy évben, a tizediket adja Istennek.

1. § És ha valaki elrejtí a tizedet, kilencz részt adjon érte.

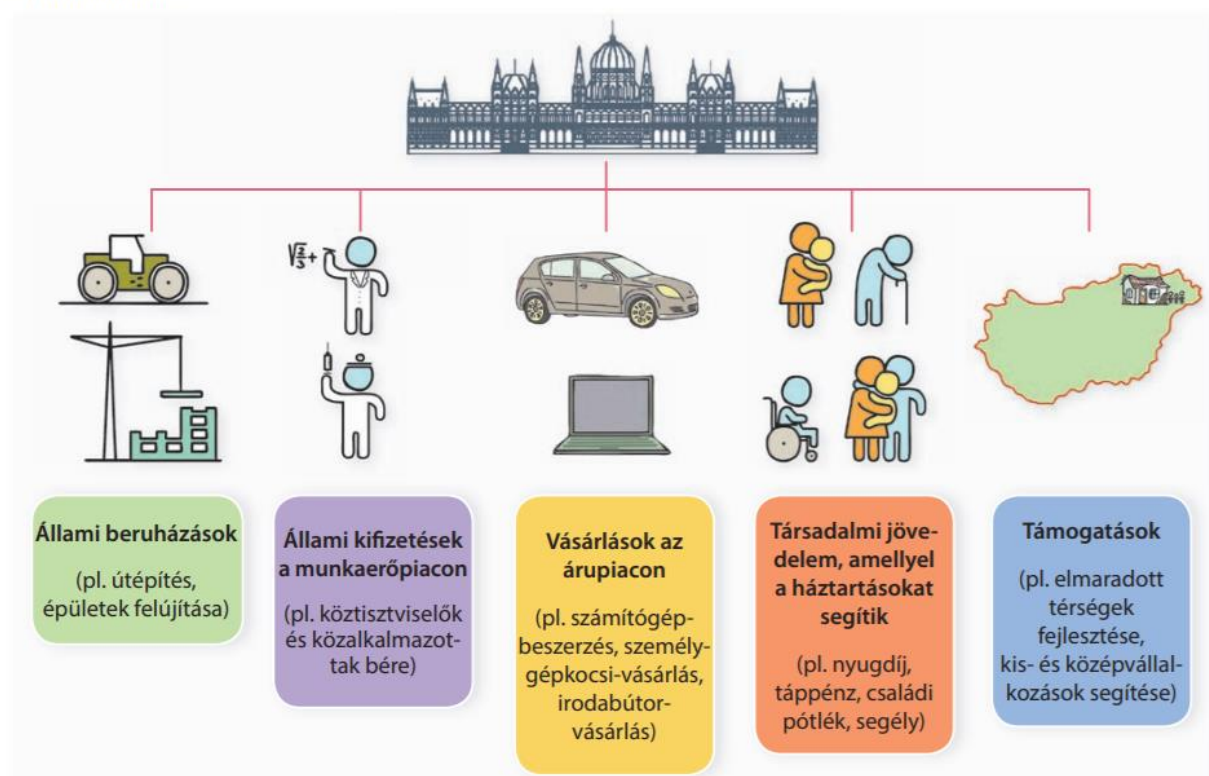
2. § Valaki pedig a püspöknek osztott tizedet meglopja, mint lopót ítélik meg és az ilyennek vált-sága mind a püspöké legyen.

Mire költi a bevételeit az állam?

Az állami bevételeket biztosító adókért a befizetők egyénileg nem kapnak közvetlen ellenszolgáltatást. Az így keletkezett forrásokat, a hősökhöz hasonlóan, a közös kiadások fedezetére használják fel. A sokféle kiadás egyesével is fontos, de összesítve jelentős hatást gyakorol a gazdaságra. Az állami kiadások hatásukat tekintve több csoportra oszthatók.

Az adózással összegyűjtött közpénz elköltésénél a döntéshozók felelősséggel tartoznak az adózóknak, és minden állampolgárnak is. Magyarországon az Állami Számvevőszék (ÁSZ) a legfőbb pénzügyi ellenőrző szerv. Feladata, hogy minden olyan területet (szervezetet, céget) vizsgáljon, amely közpénzt kezel vagy használ fel.

Állami kiadások

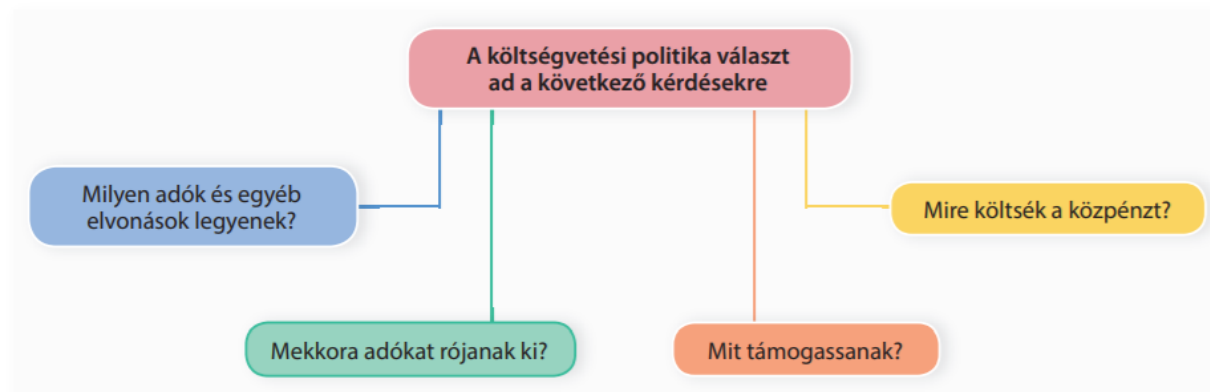
Mit nevezünk központi költségvetésnek?

Az állam közösségi feladatai, amire a bevételeit felhasználja, jelentkezhetnek országosan, vagy helyi leg a különböző régiókban, városokban vagy falvakban. Azt a „pénztárcát”

amelyben az állam a közpénzt tartja, és amelyikből a közösség kiadásait fizeti, államháztartásnak nevezzük. Az államháztartás részekből épül fel, melyek között megoszlának a feladatok és a felhasználható források. Az államháztartás legfontosabb eleme a központi költségvetés, amely az állam társadalmi és gazdasági működésének pénzügyi alapja. Ez a háztartások költségvetéséhez hasonlóan az állam várható bevételeit és kiadásait tartalmazza egy évre vonatkozóan. A központi költségvetést minden évben előre eltervezik, majd azt a tervet hajtják végre. A tervezés során célokat határoznak meg és felsorolják a megvalósításhoz szükséges eszközöket. Ezt nevezzük költségvetési politikának.

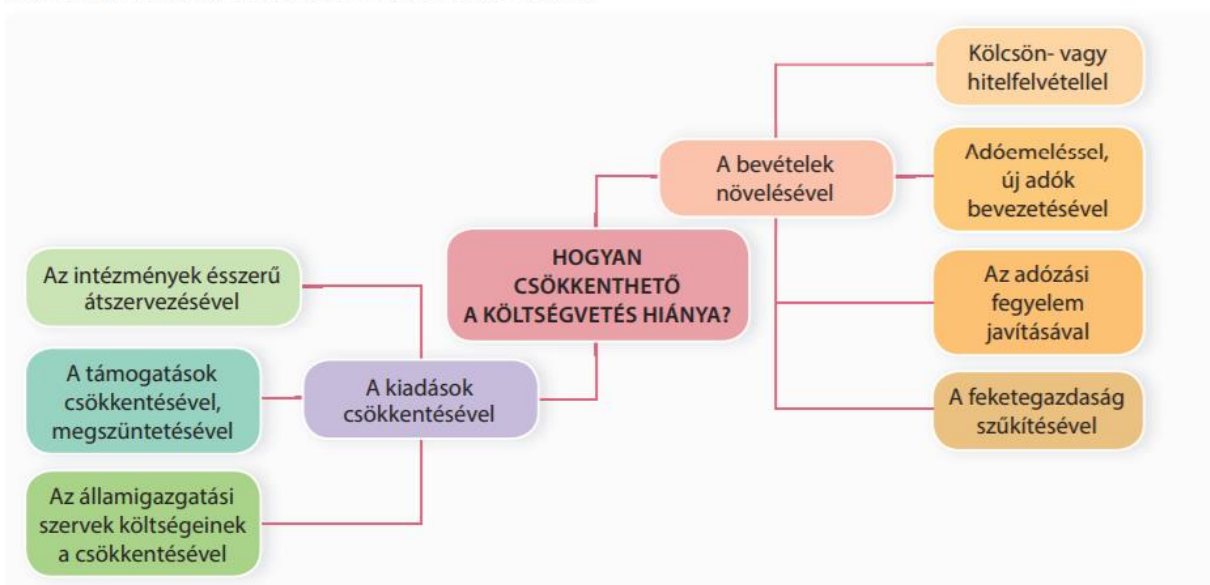
A 2004-es EU-csatlakozásunk óta a költségvetés bevételeinek egy meghatározott része az Unió központi költségvetésébe kerül, ugyanakkor az EU Magyarországnak fejlesztési célokra többletforrásokat juttat.

A költségvetési politika főbb kérdései

Mi történik, ha nincs egyensúlyban a központi költségvetés?

A költségvetési hiány csökkentésének lehetséges módjai

A központi költségvetés egyenlegét vizsgálva ritkán fordul elő, hogy az éves bevételek pontosan megegyeznek az éves kiadásokkal. Ugyanúgy, mint a háztartások esetében, megtörténhet, hogy az államnak több bevétele van, mint kiadása. Ezt nevezzük bevételi többletnek.

Sajnos azonban sokkal gyakrabban fordul elő az, hogy egy államnak kiadási többlete keletkezik. Ilyenkor a kiadások összege haladja meg a bevételekét. A kiadási többlet –

tartalékok híján – hiányt eredményez, amelyet a bevételek csökkenése, vagy az állam túlköltekezése okozhat. A háztartásokhoz hasonlóan az államnak is meg kell oldania a hiány problémáját. Ehhez olyan kezelési módot kell választania, amely nem jár a lakosság életszínvonalának romlásával.

Az államháztartás hiányának egyik kezelési módja napjainkban, hogy az államkötvényeket (állampapírokat) bocsát ki, és ezek megvásárlására ösztönzi a gazdaság valamennyi szereplőjét, a lakosságot, a vállalatokat, sőt külföldi gazdasági szereplőket is. Ők az értékpapír megvásárlásával pénzt adnak kölcsön az államnak. Az államnak a kölcsönöket kamatokkal együtt vissza kell fizetnie.

Fizetési módok

Ha mindig a klasszikus készpénzzel kéne fizetnünk, nem tudnánk külföldről árut rendelni, pénzt küldeni a szegény rokonnak, és mindenért be kellene zárandokolnunk valamelyik szolgáltató vagy kereskedő irodájába. A modern készpénz-helyettesítő módszerek ideális esetben kényelmesek, gyorsak, biztonságosak és olcsók. De rajtunk is áll, hogy megtaláljuk a nekünk megfelelőt.

Miért jobb a készpénzkimélő fizetés, mint a készpénz?

Fizetési módok már a klasszikus pénz feltalálása előtt is voltak, úgynevezett árupénzeket használtak. Több ezer évvel ezelőtt gabonával, állatbőrökkel, fémtárgyakkal, ritka kagylókkal és még sok mással fizetek egymásnak az emberek. Ahhoz, hogy valami fizetőeszköz legyen, néhány fontos feltételek feltételnek teljesülnie kell:

- Legyen általánosan elfogadott, így bárhol használható.
- Legyen ritka, ne lehessen bármikor előállítani (vagy hamisítani).
- Legyen kényelmes, könnyen lehessen kezelni (például malomkövekkel vagy lovakkal nem praktikus fizetni).
- Legyen viszonylag olcsó. (Nem árt, ha nem kell kétszáz forintot fizetni egy ötszáz forintos átutalásért. Vagy egy százforintos előállítása nem 200 forintba kerül.)

Egyes dolgok ma már elképzelhetetlenek, vagy lehetetlenek lennének készpénzzel. Gondoljunk csak a külföldről rendelt olcsó vagy ritka árukra, vagy az interneten fizetett zenékre, szoftverekre, filmekre (például Spotify, Netflix). De az sem lenne kellemes, ha minden hónapban el kéne zárandokolni a közszolgáltatókhoz, és ötféle irodában személyesen fizetni be a víz-, gáz-, telefon- és villanyszámlákat.

Ám a készpénznek mindig is voltak és vannak hátrányai. A készpénzt el lehet lopni, megsérülhet, elkophat, elveszhet. Az elvesztett készpénzt többnyire szinte lehetetlen újra megtalálni (elviszik), míg például egy elvesztett bankkártya még letiltható, majd pótolható. A betörők és rablók pedig nem csak a készpénzt viszik el, hanem néha annak tulajdonosára, annak testi

épességére is súlyos veszélyt jelentenek.

Bankszámlák és bankkártyák, fontosabb kártyafajták

Különböző kényelmi, biztonsági és hatékonysági okok miatt érdemes tehát készpénzhelyettesítő

eszközöket használni. Ezeknek korai formái már az ókorban is léteztek, egyik városból vagy országból a másikba pecsétes levél formájában vittek megbízásokat kereskedőknek, amelyek alapján azok kifizetéseket teljesítettek. A hasonló, pénzre váltható papírosok újabb korokban például az úgynevezett váltók voltak. Majd a múlt században és még egyes helyeken most is sokat használtak csekkeket. (A mai Magyarországon ezek kevéssé ismertek.)

2021. január 1-től bővültek azon lehetőségeink, ahol készpénzmentesen fizethetünk.

Minden, online pénztárgépet üzemeltető kereskedőnek biztosítania kell ugyanis az elektronikus fizetés lehetőségét, ami a bankkártyás fizetésen túl jelentheti például az azonnali átutalást, vagy egyéb QR kód alapú fizetési technikát. (MNB)

A mai fizetési módok közül az egyik legelterjedtebb a banki átutalás, amelyet internetes hozzáféréssel kombinálva (tehát online) gyakorlatilag bárhonnét, bármikor, bármelyik készülékről megindíthatunk. A 2020-ban elindult magyarországi azonnali átutalás segítségével pedig másodperceken belül meg is érkezik, még hétvégén és éjszaka is. Kifizethetünk így sokféle online vásárolt árut,

küldhetünk pénzt barátoknak, ismerősöknek, törleszthetünk hitelt, leróhatjuk a különböző díjakat, adókat, illetve keket. Nagy összegű vásárlásoknál, mint egy drága számítógép, egy autó vagy egy lakás, vagy egy távoli utazás, kifejezetten megkönnyebbülés, ha nem kell nagy mennyiségű készpénzt mozgatunk nyilvánosan.

Kártyázzunk okosan

A bankkártyák is széles körben elterjedtek ma már, és felhasználásuknak számos módja van. A kártyákat használhatjuk fizetésre az üzletekben, menetjegyet veszünk az állomáson, vagy készpénzt veszünk ki az ATM-ből (bankautomatából). Internetes vásárlásainkat

lebonyolíthatjuk a bankkártyán levő adatok felhasználásával. Sőt léteznek virtuális bankkártyák is, amelyek fizikai formában nem is készülnek el. Lényegében csak a bankkártya-adatokat (kártyaszám, lejárat, háromjegyű titkos biztonsági kód) kapjuk meg és használjuk online vásárlásra.

Egyes országokban annyira elterjedt a használata, hogy nem is fogadnak el készpénzt, vagy nagyon alaposan megnézik bennünket, amiért eltérünk a helyi szokásoktól. Még az utolsó képeslapot vagy fagylaltot is kártyával fizetik ki. Sőt vannak történetek olyan koldusokról, adománygyűjtőkről, akik bankkártya-leolvasóval járják a vidéket.

Vigyázzunk, ne keverjük össze a bankkártyát ("debit" vagy betéti kártya) a hitelkártyával ("credit"). Bár mindkettővel kényelmesen lehet fizetni, de a bankkártyával csak a számládon levő pénzt tudod elkölteni, a hitelkártyával annál többet is. Kölcsönt, hitelkeretet kapsz hozzá, ami kedvezőnek tűnhet, de határidőn túli igénybe vétele súlyos fizetendő kamatterheket eredményezhet. A hitelkártya váratlan kiadások, magasabb készpénzigény esetén azonban megérheti, főként, ha tartozik hozzá például részletfizetési konstrukció.

Érintésmentes fizetés, biztonság

A bankkártyák felhasználásának modernebb módjai, amikor érintéses, vagy érintésmentes terminált használunk, amelybe már nem kell belehelyezni a plasztik lapot sem. Ezek népszerűsége a koronavírus-járvány miatt sokat növekedett, ahogy egyébként a többi készpénzkímélő módszeré is. Az egyik legújabb fizetési mód a mobilfizetés, ahol az érintésmentes technikával kártya helyett magát a mobiltelefont használjuk. Az tartalmazza a szükséges információkat és szoftvert. Ami a biztonságot illeti, a modern telefonokat ujjlenyomatunkkal vagy arcfelismerő szolgáltatással is védhetjük (biometrikus azonosítókkal).

A készpénz-helyettesítő módszereknek részben hasonló követelményeknek kell eleget tenniük, mint amit a készpénznél felsoroltunk:

- Legyen általánosan elfogadott (nem jó, ha nem minden bankkártya használható minden elfogadó helyen).
- Legyen biztonságos, ne lehessen hamisítani vagy eltulajdonítani, illetéktelenül használni.
- Legyen kényelmes, könnyen lehessen kezelni (például ne kelljen 16 jegyű jelszót megjegyezni, vagy háromféle pecsétes dokumentumot bemutatni egy csekk vagy bankkártya felhasználásához).
- Legyen olcsó, a plusz költségek ne vegyék el a fogyasztó kedvét a fizetési módszer használatától.

Egyik fizetési módszer sem jelent azonban biztos védelmet, nem zárja ki teljesen a bűncselekményeket, és mindegyik esetben lehetséges tévedés is. Míg azonban a készpénz többnyire végleg elvész, egy téves banki átutalást, vagy egy elhibázott kártyás fizetést sok esetben vissza lehet vonni, törölni lehet.

Tartsuk be a biztonsági előírásokat!

- Soha ne tároljuk a bankkártya közelében a pin-kódot!
- A telefonunk mellett sem az online banki belépési adatokat!
- Ne adjunk meg banki belépési információkat senkinek, sem személyesen, sem telefonon vagy interneten keresztül!
- Sok az adathalász próbálkozás, amikor például e-mailben próbálnak tőlünk adatokat kicsalni. Az e-mail könnyen kikémlelhető, "lehallgatható", nem biztonságos.
- További információkért figyelmesen olvassuk el a szolgáltatónk, bankunk által adott instrukciókat. A pénzünk múlhat rajta.

Mibe kerül ez nekünk?

MIKOR MENNYI? A PÉNZÜGYI TRANZAKCIÓS ILLETÉK LEGFONTOSABB ESETEI	
	
Magánszemély számlájáról történő 20 ezer forint feletti átutalás	0,3 százalék, de legfeljebb 6 ezer forint
Banki átutalás	
Postai befizetés 20 ezer forint feletti része	
Pénzváltás	
Kölcsöntörlesztés	
Csekk beváltása	
Egyéb fizetési művelet	
Készpénzkifizetés bankszámláról, készpénzfelvétel kártyával	0,6 százalék
Magánszemélyeknél havonta két alkalommal, összesen 150 000 forintig egy előre kijelölt számláról felvett készpénz	0 (A számlatulajdonos számára illeték- és költségmentes, a pénzügyi intézmény fizeti.)

Az igaz, hogy a legtöbb készpénzkímélő módszernek különböző költségei vannak. Egy bankszámla vezetése általában havi pár száz forintba, egy bankkártya fenntartása többnyire legalább évi pár ezer forintba kerül. (De lehet találni ingyenes számlát vagy kártyát is.) De vannak drágábbak is. Vannak tranzakciók, amelyek ingyenesek, például havi 150 ezer forintig ingyenesen vehetnek fel készpénzt kártyával bankszámlájukról a magánszemélyek. (Ehhez egy külön nyilatkozatot kell tenni.) Rendszerint a kártyás vásárlásokért sem kérnek díjat. (Itt ugyanis a kereskedők fizetnek százalékot a kártyaszolgáltatónak.) Az állam és a jegybank sok esetben ösztönzi a készpénz-kímélő módszereket. Időnként azonban ez ellen hat a Magyarországon érvényben levő, tranzakciós illeték nevű adófajta. A banki átutalásokat például magánszemélyeknél 20 ezer forint felett 3 ezrelék tranzakciós illeték terheli.

Modern fintech-megoldások

Újabban sok olyan úgynevezett fintech (“financial technology”) megoldás, modern pénzügyi szolgáltatás születik, amely alaposan átalakítja a főleg átutalásokon és bankkártyás tranzakciókon alapuló eddigi fizetési világot. Ilyen az ingyenes bankkártyát, ingyenes

átutalásokat, ingyenes pénzváltást ígérő Revolut alkalmazás, az ingyenes értékpapír tranzakciókat kínáló Robinhood, az olcsó nemzetközi átutalásokkal versenyző TransferWise, a Paypal és számos más online vagy mobiltelefonos megoldás.

Ezek a külföldi társaságok általában valóban kényelmes, gyors, olcsó szolgáltatásokat kínálnak, ami a fogyasztók többsége számára nagyon vonzó. Ugyanakkor külföldi vállalatokról van szó, amelyek nem tartanak fenn Magyarországon irodahálózatot, és nem a magyar törvények szerint működnek. Ezért problémák, viták, hibás működés esetén a reklamáció és az érdekvédelem nagyon bonyolulttá válhat. A fogyasztók védelme érdekében a Magyar Nemzeti Bank ezeket a vállalkozásokat figyeli.

Az MNB folyamatosan figyeli a határon átnyúló fintech szolgáltatók működését, az azokat érintő hatósági döntéseket és szükség esetén teszteli az általuk kínált alkalmazásokat, üzleti modelleket. A külföldi felügyelettel együttműködve biztosítja a magyarországi ügyfelek számára a pénzügyi fogyasztóvédelem legmagasabb szintjét. Az MNB ismételten felhívja a fogyasztók figyelmét arra, hogy meg tudják óvni magukat a lehetséges pénzügyi károktól, ha egy-egy szolgáltatás, termék igénybevétele előtt előzetesen tájékozódnak a konstrukcióról és a szolgáltatóról (különösen arról, hogy az mely ország felügyeleténél rendelkezik engedéllyel) és a kockázatokról. (MNB)

Bitcoin, kriptodeviza, mint fizetési eszköz?

A 2009 elején létrehozott bitcoin egy olyan digitális fizetőeszköz, kriptodeviza, amit egy nemzetközi programozói és számítógépes közösség működtet. Nincsen mögötte semmilyen hagyományos szervezet, állam, jegybank, vállalat. Így értékét senki sem garantálja. Ennek ellenére sokan használják világszerte fizetésre, megtakarításként vagy spekulációs célpontként.

Használható online szolgáltatások, szoftverek, digitális könyvek kifizetésére, helyettesíthetünk vele nemzetközi pénzügyi átutalásokat. Sőt elfogadják egyes vendéglátóhelyeken, online vagy hagyományos üzletekben is. Magyarországon 2022 eleji adatok szerint mintegy 50 bitcoin-automata (pénzkiadó, ATM) létezett.

A kriptodevizák árfolyamai a hagyományos devizákhoz képest óriási kilengéseket mutatnak. Emiatt és a garanciák, fedezetek hiánya miatt különösen kockázatos befektetésnek számítanak. Olcsónak sem feltétlenül olcsók, mivel a tranzakciós díjakat a kereslet és kínálat alakítja ki, így időnként a műveletek rendkívül megdrágulnak. Ha a kriptodeviza, az annak eléréséhez szükséges jelszó, a számla adatait őrző számítógép elvész, akkor a fogyasztót, a tulajdonost senki nem kártalanítja. Többnyire senki sem képes többé az elveszített értékeket pótolni.

Digitális pénzek, kriptodevizák, fintech-alkalmazások – mi a különbség? Melyiké a jövő?

Szinte minden nap mint nap szó esik már a pénzügyi hírekben a kriptodevizákról, a jegybanki és nem jegybanki digitális pénzekről, a fintech-alkalmazásokról. Ezek jelentik vajon a jövőt? Egymással versenyző ágazatokról van szó, amelyek előnyöket, de komoly kockázatokat is jelentenek a felhasználók számára.

Mik azok a digitális fizetőeszközök?

A modern számítógépes korban érthető módon létrejöttek olyan fizetőeszközök, pénzek vagy pénzhelyettesítő eszközök is, amelyek már elsősorban számítógépes rendszereken, többnyire az interneten keresztül mozognak, ott tartják nyilván azokat. Sőt egy részük már nem is létezik kinyomtatott, fizikai, azaz kézzelfogható formában, esetleg átváltható valamely hagyományos pénzre.

A digitális fizetőeszközöknek három fő formája van:

- Jegybanki digitális fizetőeszközök (CBDC-k – “Central Bank Digital Currency”).
- Virtuális fizetőeszközök (hasonlóak a CBDC-khez, de nem jegybankok bocsátják ki).
- Kriptodevizák (más néven kriptók vagy kriptovaluták).

Mik azok a CBDC-k?

A jegybanki digitális fizetőeszközöket, amint a nevük is mutatja, valamelyik ország jegybankja vagy központi bankja bocsátja ki, jellemzően az ország pénznemében. Jelenleg a nagyobb országokban még csak kísérletek folynak ezekkel, néhány kisebb ország azonban már eljutott a gyakorlati megvalósításig. A lényegük, hogy digitális formában, számlapénzként tartják nyilván az ország fizetőeszközét, de nem a kereskedelmi bankoknál, hanem a jegybank számítógépes rendszerében. Így a bankszámlapénztől eltérően az ügyfelek nincsenek kitéve az adott bank csődkockázatának.

Nagyon valószínű, hogy a CBDC-kről még sokat fogunk hallani. Elképzelhető, hogy hosszútávon a legtöbb államban bevezetik ezeket, részben a kriptodevizák konkurenciájának hatására, részben a modern kor újabb technikai követelményei miatt.

A virtuális fizetőeszközök

Szinte bármely vállalat vagy közösség bocsáthat ki valamilyen virtuális fizetőeszközt. De ezek nagy többsége csak jóval korlátozottabban használható, mint az egyes államok vagy jegybankok pénzei. Digitális fizetőeszköz lehet például az online számítógépes játékokban használható “pénz”, arany, érme, mana, vagy bármely más névre keresztelt csereeszköz. A lényeg az, hogy egy adott közösség, ügyfélkör ezeket elfogadja, és elektronikusan nyilvántartható, mozgatható, elszámolható, tárolható legyen.

Mik azok a kriptodevizák?

A kriptodeviza definícióját nem könnyű meghatározni, mert sokféle van belőlük és többféle célt szolgálhatnak. A hagyományos pénzügyi fogalmak szerint már nehezen sorolhatók be. Némelyik egyszerre fizetőeszköz, befektetési eszköz, számítógépes programkód, internetes szolgáltatáscsomag.

A Wikipédia szerint a kriptodeviza számítógépes adatok olyan összessége, amelyek csereeszközként funkcionálnak, miközben a tulajdonjogot egy digitális, számítógépes adatbázisban tárolják el, erős kriptográfiai (matematikai titkosítással, a rejtjelezés tudományon alapuló) technikával biztosítva.

Ugyanebben az adatbázisban tárolják a szabályokat is, például azt is, hogy hogyan jöhetnek létre új kriptodeviza érmék, és hogyan továbbítják ezeket egyik tulajdonostól a másikig. A kriptodeviza klasszikus formában sem államoktól, sem jegybankoktól, sem vállalatoktól nem függő, decentralizált képződmény, amelyet egy önkéntes közösség hoz létre és működtet.

Azonban számos kivétel is van ez alól, vállalatok, programozói csoportok, szervezetek is készíthetnek saját, centralizált kriptodevizát.

A blokklánc

A kapcsolódó fogalom, a blokklánc nem keverendő össze a kriptodevizákkal, ez csak a kriptodevizák nyilvántartási rendszerének legfontosabb fajtája, amely sok más dologra is használható, nem csak kriptodeviza-nyilvántartásra. Nem minden kriptodeviza fut blokkláncon (az IOTA például nem). Valamit nem minden blokklánc futtat kriptodevizát, vagy nem csak azt futtat. Például vállalati nyilvántartások, szervezetek adatbázisai is működhetnek blokkláncokon.

(Tehát nem minden blokklánc kriptodeviza, és is nem minden kriptodeviza blokklánc alapú. Bár a kriptodevizák nagy többsége blokkláncot használ.)

A DLT (elosztott főkönyv)

Elosztott főkönyv technológiának (DLT, distributed ledger technology) nevezik a blokkláncok és más kriptodeviza-nyilvántartások technológiájának azon elvét, ami szerint a nyilvántartásokat számos számítógépen elosztva, szétszórva tárolják. Ezek a számítógépek, szerverek rendszerint sok országban vannak, ez biztosítja a rendszer decentralizált működését és nagyban csökkenti sérülékenységet.

Mitől mások a kriptodevizák?

Az első kriptodevizát, a bitcoint 2008 végén találták fel, és az alapötlet az volt, hogy virtuális fizetőeszközként működjön. Vagyis értéket, egy pénzösszeget lehessen vele az interneten egyik helyről a másikra küldeni, biztonságosan, gyorsan és olcsón.

Az értékek internete

Az általunk ismert internet nagy része az adat vagy az információ internete, ahol szövegek, képek, videók, zenék cserélnek gazdát. De ezek valójában mind-mind másolatok. Attól ugyanis, hogy elküldök egy e-mailt, vagy egy képet, az én számítógépemen is megmarad (ha úgy akarjuk, és nem töröljük ki). Mivel minden csak másolat, ezért ezeknek az információknak az értéke korlátozott, ha van egyáltalán. (Az emberek sok esetben nem hajlandók fizetni egy olyan dologért, amely tetszés szerint sokszorosítható.)

A Bitcoin volt az első olyan találmány, amelynél megoldották azt, hogy úgy tudjanak valamit az interneten keresztül mozgatni, hogy a küldő félénél ne maradjon ott, de a címzetthez feltétlenül megérkezzen. Ne legyen másolható, sokszorosítható. Ezek a kriptodevizák, ma is ez az egyik legfontosabb tulajdonságuk. Ez már az értékek internete.

A kriptodevizák néhány fontos tulajdonsága

- A kriptodeviza-egységek tulajdonjoga kizárólag kriptográfiai úton bizonyítható.
- A rendszer nem igényel központi hatóságot, egy "elosztott konszenzus", a résztvevők közös megegyezése, egyetértése révén tartják fenn.
- A rendszer lehetővé teszi olyan tranzakciók végrehajtását, amelyek során az érmék tulajdonjoga megváltozik.
- A rendszer automatikusan meghatározza, hogy létrehozhatók-e új kriptodeviza-egységek.

Milyen felhasználási módjai vannak a kriptodevizáknak?

Bár a kriptodevizák alapötlete az volt, hogy globális fizetőeszközként használják ezeket, olcsó és gyors tranzakciókat téve lehetővé, ma már csak egy kis részük koncentrál erre. A kriptodeviza-nyilvántartásokban nemcsak érméket tárolnak, programkód, szöveg, linkek, ábrák és sok más adat is kerülhet beléjük. Számítógépes alkalmazások szabályait is beleírhatják ugyanabba az adatbázisba, ahol a kriptodeviza tulajdonjogát, tranzakcióit is rögzítik.

Így számos új funkció és felhasználási mód terjedt el, illetve dolgoznak rajta. (Bár lehetséges, hogy ezek egy része helytelen vagy kiemelkedően kockázatos.)

- A bitcoint egyre inkább hajlandók sokan digitális aranyként, megtakarítási, értékőrző eszközként kezelni. Különösen a fiatalok körében népszerű ez a funkció. Sokan már a bitcoin elszívó hatásával magyarázzák azt is, hogy 2021-ben az arany árfolyama az inflációs veszélyek ellenére nem vagy alig emelkedett.
- A világszerte erősödő infláció mellett sokan hajlamosak a bitcoint és esetleg néhány más kriptodevizát infláció elleni védelemként felfogni.
- Sokan a kriptodevizákat egyfajta részvényként tekintik, startup-vállalatok részesedéseiként, amelyek a kriptodeviza-üzletágban, mint nagy jövő előtt álló iparágban részesedést testesítenek meg.

- Számos példát arra a célra terveztek, hogy valamilyen területen, iparágban, műszaki ágban fontos nyilvántartásokat bonyolítsanak a segítségével a mögöttes blokkláncon. Ilyen területek többek között az élelmiszerbiztonság, az internetes kereskedelem, az energiaellátás, a fájlok felhőben való tárolása, az egészségügy, az ingatlanpiac, a közlekedés, különböző üzleti szolgáltatások, vagy a média és az utazás területe is.
- Számos kriptodeviza különböző internetes alkalmazásokban cserefunkciót lát el. Ilyenek például az online számítógépes játékok, az online szerencsejátékok, biztosítások, különböző számítógépes szolgáltatások mint megosztott számítástechnikai processzor-kapacitás, felhőben történő adattárolás, képfeldolgozás stb.
- A DeFi (decentralizált pénzügyek) területén kriptodevizákat használnak különböző pénzüsszegek elhelyezése, kamatozása, különböző befektetések digitális változatának kereskedése során.
- A média, a reklámpiac területén a hirdetők, médiaoldalak és a tartalom-előállítók kriptodevizákat használhatnak egymás közötti elszámolásaik bonyolítására.

Az okosszerződések

A különböző felsorolt alkalmazások legtöbbjét úgynevezett okosszerződéseken keresztül valósítják meg. Az okosszerződés olyan számítógépes program, amely automatikusan végrehajtódik, ha a benne leírt feltételek teljesülnek. Ekkor megnyílik a felhasználó előtt valamilyen lehetőség, például elküldenek neki egy digitális könyvet, használhatóvá válik valamilyen más szolgáltatás, vagy például kifizetnek egy nyereményt.

Okosszerződés a kólaautomatában

A legegyszerűbb okos szerződés a szakirodalom szerint a különböző ital-, étel- és más árukiadó automaták működésével jött létre. Ez a "szerződés" nagyon egyszerű: ha bedobnak egy bizonyos pénzüsszeget és benyomnak egy bizonyos gombot, akkor egy megfelelő terméket az automatának ki kell adnia. Okosszerződésekből azonban egészen bonyolult rendszereket is fel lehet állítani, például teljes kriptodeviza-tőzsdéket működtetnek ezek segítségével.

Az okosszerződések egyik legfontosabb értelme, hogy esetükben jóval kevesebb közreműködő félre, emberi személyzetre, ügynökökre, közvetítőkre van szükség, hogy a különböző szolgáltatásokat vagy kereskedelmi tevékenységet meg lehessen valósítani. Így lényegesen olcsóbbak, gyorsabbak, hatékonyabbak lehetnek.

A legnagyobb kapitalizációjú (piaci összértékű) kriptodevizák (2021 október):

- Bitcoin (BTC)
- Ethereum (ETH)
- Binance Coin (BNB)
- Cardano (ADA)
- XRP (XRP)
- Solana (SOL)
- Polkadot (DOT)
- Dogecoin (DOGE)
- Uniswap (UNI)
- Terra (LUNA)

A kriptodevizák veszélyei és káros hatásai

A kriptodevizák árfolyama az utóbbi több mint tíz évben határozottan emelkedő rendben mozgott. Ez kis- és nagybefektetők százezreit, sőt millióit csábítja spekulációra. Egy újabb erőteljes emelkedő szakasz kezdődött 2020 októberében, amely 2021 őszén is tart.

Roszsabb időszakokban azonban 80-90, sőt 95 százalékos áresésen is keresztülmentek a fontosabb kriptodevizák 1-2 év vagy akár hónapok leforgása alatt. (A kiugró ármozgásokat szakszóval magas volatilitásnak nevezik.) Ez a piac eddig extrém lehetőségeket és extrém kockázatokat, óriási nyereség és bukás lehetőségét is magában hordozta.

A kritikusok szerint a következő nagy hiányosságokkal és veszélyekkel kell szembenézni a kriptodevizáknál.

1. A kriptodevizáknak nincs belső értéke

Sok közgazdász a mai napig rendkívül rossz véleménnyel van a kriptodevizákról, mint fizetőeszközökről, mert úgy véli, hogy ezeknek nincsen mögöttes, úgynevezett belső értéke. Nem áll mögöttük semmilyen állam vagy erős szervezet, nem cserélhetők be semmilyen más értékre, tárgyra, nem fogadják el ezeket adófizetésnél sem. (Az utóbbi alól már vannak kivételek.)

Nincs mögöttük semmi – mondják. Ezért értékük gyakorlatilag bármikor nullára csökkenhet.

2. A kriptodevizák volatilitása óriási

Míg egy átlagos részvény a tőzsdéken jellemzően 1-2, esetleg három százalékot mozog egy nap, addig a kriptodevizáknál nem ritka az öt-tíz, esetleg tizenöt-húsz százalékos mozgás sem. Ez nagyon nagy veszélynek teszi ki a kisbefektetőket, főleg, ha kölcsönpénzből, hitelből vagy tőkeáttétellel próbálkoznak a spekulációval. Volt olyan nagyobb áresés 2021-ben is, amelynek során a kisebb tulajdonosok milliárd dolláros nagyságrendű veszteséget szenvedtek el egyetlen nap alatt.

3. Hatalmas környezeti terhelése

A kriptodevizák hatalmas mennyiségű elektromos áramot igényelnek, különösen a két vezető fajtájuk, a bitcoin és az ether(eum). Az éves energiafelhasználást közepes nagyságú országokhoz, például Argentínához vagy Svédországhoz hasonlíthatjuk, a bitcoin árfolyamának emelkedésével párhuzamosan ráadásul tovább nőhet. Ez jelentős környezeti károkat okoz.

4. Nem megoldott a biztonságos tárolásuk

Rendkívül sokszor szerepelnek a hírekben a különböző hackertámadások kriptodeviza tőzsdéken, elektronikus pénztárcákban, amelyek a befektetők egy részének hatalmas károkat okoztak. Máskor egy-egy elfelejtett jelszó vagy egy adathordozó sérülése okozott jóvátehetetlen károkat. A kriptodevizák biztonságos tárolása megoldható ugyan, de általában jelentős számítástechnikai felkészültséget és ráfordítást igényel.

5. Jelentős partnerkockázatok vannak

A világ legnagyobb kriptodeviza-tőzsdéje is csődbe tudott menni 2012-ben (a japán Mt. Gox), jelentős károkat okozva a befektetőknek. Ez is jelzi, hogy a kriptodeviza-piacon működő intézmények esetleges csődje (akár hackertámadás, akár más okok következtében) szintén komoly kockázati tényező.

Ráadásul számos csaló próbálkozik folyamatosan ezen a piacon. Sok esetben például nem létező kriptodevizát táruznak. Vagy eleve azzal a céllal hoznak létre értéktelen termékeket, hogy azokat drágán a hozzá nem értő ügyfelekre sózzák.

6. További kockázati tényezők

A szektor jövője további kockázatokat hordoz, amelyeket csak röviden sorolunk fel:

- Egyes kriptodevizák feleslegessé válhatnak, ha a banki alkalmazások kiszorítják azokat.
- Vagy megmaradnak ugyan, de az üzleti modell nem működik jól, nem lesz olyan bevétel, nyereség, ami kifizetődővé teszi a rendszer működtetését.
- Újfajta kriptodevizákat találnak fel, amelyek elértéktelenítik a régieket.
- A hatóságok betiltanak egyes kriptodevizákat, vagy az egész szektort (Kínában hasonló történik).
- A kvantum-számítógépek vagy valamilyen más műszaki újítás miatt használhatatlannokká válnak.

A fintech alkalmazások

A fintech vagy FinTech (pénzügyi technológia, "financial technology") a banki és pénzügyi szolgáltatási ágazatban újonnan kifejlesztett digitális és online, rendszerint automatizált technológiákat alkalmazó termékek és vállalatok összefoglaló neve. Ezek gyors és innovatív fejlődést mutatnak, és folyamatosan megváltoztatják, modernizálják a pénzügyeket.

A technikailag hozzáértő ügyfelek, különösen a fiatalok elvárják, hogy a pénzáttalás, a hitelezés, a hitelkezelés és a befektetés könnyed, biztonságos legyen, ideális esetben emberi segítség vagy bank személyes látogatása nélkül – írja egy fintech-vállalkozás.

Sokan azt jósolják, hogy a hagyományos, bevált banki termékek egyre inkább kiszorulnak a piacról, miközben a fintech-megoldások az ügyfelek számára kényelmesebbé, hatékonyabbá és könnyebben elérhetővé teszik a bankolást. A hagyományos bankokkal összehasonlítva a fintech-vállalkozások rugalmasabban és gyorsabban működnek, illetve újítanak.

Példák fintech-alkalmazásokra

A fintech alkalmazások közé tartozik a Magyarországon is százezrek által használt Revolut, a Paypal, a TransferWise, a Google Pay, az Apple Pay. De külföldön sok más termék is ismert, különböző országokban más és más alkalmazások kedveltebbek. Ide sorolják a tőzsdei befektetők körében kedvelt Robin Hood alkalmazást is. Németországban az N26, az Egyesült Államokban a MoneyLion, a Mint és a Chime a legnépszerűbb egy kimutatás szerint. Az alkalmazások száma tehát igen nagy, nagyon nehéz kiválasztani a nekünk megfelelőt.

Nagy verseny az alkalmazások között

A fintech megoldások általában olcsóságukkal, kényelmes használatukkal és gyorsaságukkal tűnnek ki. Legtöbbjüket mobiltelefonon is jól lehet használni, vagy szinte kizárólag mobiltelefonon használják. Ám a hagyományos bankrendszer mobiltelefonos és internetes szolgáltatásainak fejlesztésével is igyekszik versenybe szállni a konkurenciával (mobiltelefonos fizetés, kényelmes banki áttalások). Ennek a versenynek a része az is, hogy nemrég Magyarországon is bevezették az azonnali áttalások rendszerét. Ez működik már egyre több európai országban is.

A verseny tehát igen erős a pénzügyi ágazatban a, aminek persze veszélyei is vannak. A nem elég nagy tőkével rendelkező, hibás döntéseket hozó vagy a versenyben lemaradó vállalkozások csődbe mehetnek, és ezáltal elúszhat a felhasználó, ügyfél, befektető pénze is. A betétbiztosítás rendszere – amelyről a 13. fejezetben írtunk – nem minden esetben vonatkozik ezekre a szolgáltatókra. Más esetekben pedig egy másik ország betétbiztosítási rendszerében vagyunk biztosítva, ami megnehezíti az esetleges ügyintézés. (A Revolut esetében például a litván rendszerben.) Ezért a felügyeleti szervek időről időre figyelmeztetéseket adnak ki az alkalmazásokkal kapcsolatos kockázatokról.

Javasolt, hogy ha ilyen alkalmazásokat használunk, ne tartsunk rajta olyan nagyobb összeget, amelynek az elvesztése vagy időleges befagyása súlyosan érintene bennünket. Sok alkalmazás már részvényeket, áruipari termékeket vagy kriptodevizákat is kínál mobiltelefonon, egy egy-két kattintásos, könnyen kezelhető felhasználói felületen. Az ezekkel kapcsolatos kockázatokat viszont sok befektető nem ismeri, és nem biztos, hogy a szerződési feltételek elfogadáskor meg is ismeri. Ez is további kockázatokat rejt.

Felhasznált források

https://privatbankar.hu/cikkek/szemelyes_penzugyek/08-mindent-a-biztositasokrol.html

Dr. Burkáné Szolnoki Á. – Merényi Zs. – Székely J.: Küldetések a pénz világában (Pénziránytű)

https://privatbankar.hu/cikkek/szemelyes_penzugyek/06-fizetesi-modok.html

<https://privatbankar.hu/cikkek/reszveny/15-digitalis-penzek-kriptodevizak-fintech-alkalmazasok--mi-a-kulonbseg-melyike-a-jovo.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_currency

<https://en.wikipedia.org/wiki/Cryptocurrency>

https://en.wikipedia.org/wiki/Financial_technology